

Eesti mereinstituut

Tartu Ülikool

Lääne-Saaremaa rannikulõugaste inventuur

Osa 11, viitenumber: 294413

Saaremaa rannikulõugaste inventuur

Osa 3, viitenumber: 296270

Aruande koostajad: Kaire Torn ja Helle Mäemets

ŠVEITSI-EESTI
koostööprogramm

Tallinn 2025

Sisukord

1. Töö eesmärk	5
2. Inventeeritud veekogud.....	5
3. Välitööde metoodika	8
4. Rannikulõugaste määratlemine	10
5. Hindamise kriteeriumid	13
6. Lääne-Saaremaa inventuuri tulemused	16
1. ETAK id 2050987 „Killatu987“	16
2. ETAK id 2051513 „Põdragu513“	17
3. ETAK id 2051514 „Põdragu514“	18
4. ETAK id 2051792 „Saka792“	19
5. ETAK id 2051794 „Saka794“	19
6. ETAK id 3792143 „Vilsandi143“	20
7. VEE2060200 Aastejärv	21
8. VEE2060300 Arasoo.....	21
9. VEE2066200 Tõula järv (Tiigi järv)	22
10. VEE2066900 Põdragu järv	23
11. VEE2066920 Meelusmaa soo.....	24
12. VEE2067200 Taugabe järv	24
13. VEE2067300 Sarapiku järv.....	25
14. VEE2067900 Killatu järv	25
15. VEE2068100 Saka järv.....	25
16. VEE2068140 Pardikael	26
17. VEE2069600 Naale laht.....	27
18. VEE2069700 Meendrenina laht	28
19. VEE2075700 Lahuksi järv	28
20. VEE2076200 Suursilm	28
21. VEE2076210 Abajaloik	29
22. VEE2076250 Nimi teadmata, „Vilsandi250“	29
23. VEE2076260 Vahemeri.....	30
24. VEE2076420 Suur-Valmas	30
25. VEE2076600 Ristissoo	31
26. VEE2085920 Nimi teadmata, „Roopa“	32
27. VEE2086420 Sülla laht.....	33

28.	VEE2086430 Kaabna järv	33
29.	VEE2086470 Koplimala lõugas.....	34
30.	VEE2086500 Roobimaa järv	35
31.	VEE2086510 Panga luht	35
32.	VEE2086520 Väike-Roobimaa järv	35
33.	VEE2086600 Katri luht.....	36
34.	VEE2095300 Riksu laht	36
7.	Saaremaa inventuuri tulemused	36
1.	ETAK id 2051169 „Loodevahe N“.....	36
2.	ETAK id 2051176 „Sõrve“	39
3.	ETAK id 6515256 „Lina N“	39
4.	-124045083 EELIS ID „Pammana“	41
5.	1926645481 EELIS ID „Muhu mereäärne“	42
6.	VEE2062020 Lammaslaht	43
7.	VEE2062510 Suuremõisa laht	45
8.	VEE2070600 Liisagu järv	46
9.	VEE2070900 Ruusmetsa järv	47
10.	VEE2070910 Navajärv	47
11.	VEE2070920 Linajärv.....	48
12.	VEE2071000 Kivijärv (Rahtla Kivijärv).....	49
13.	VEE2071900 Saanalaht.....	50
14.	VEE2071960 Saastna laht	52
15.	VEE2072630 Nimi teadmata, „Väike väin“	52
16.	VEE2072900 Santse lõpp	53
17.	VEE2072910 Arjulaht.....	54
18.	VEE2073100 Muraja lõpp	55
19.	VEE2073110 Väike-Muraja lõpp	55
20.	VEE2073300 Lubi auk.....	56
21.	VEE2077100 Kaarmise järv.....	58
22.	VEE2079500 Põldealune laht	61
23.	VEE2079600 Aenga laht	61
24.	VEE2081510 Oogilaht	61
25.	VEE2082010 Purme abaja	62
26.	VEE2087000 Kaalupi laht	63
27.	VEE2088630 Nimi teadmata, „Mullutu630“	63
28.	VEE2159200 Loodevahe laht.....	64

8. Inventuuri koondtulemused	64
Kokkuvõte	70
Lisad (esitatakse eraldi failidena).....	71
Andmevorm.....	71
Liiginimed ja ohtrused	71
Kaitsealused liikide registreerimata leiud	71
Lääne-Saaremaa inventuuri kaardikiht	71
Saaremaa inventuuri kaardikiht	71
GPS rajad	71
Rannikulõugaste elupaigatüübi inventeerimise juhend	71

1. Töö eesmärk

- Inventeerida erinevatel Lääne-Saaremaa loodusaladel asuvad 34 vananenud andmetega või inventeerimata tõenäolist loodusdirektiivi I lisa rannikulõuka (1150*) elupaika (kaardikiht „Laane_Saaremaa_lougas_25“) ning registreerida elupaikade inventuuri käigus leitud kaitsealuste liikide ja võõrliikide leiukohad.
- Inventeerida erinevatel Saaremaa loodusaladel asuvad 28 vananenud andmetega või inventeerimata tõenäolist loodusdirektiivi I lisa rannikulõuka (1150*) elupaika (kaardikiht „Saaremaa_lougas_25“) ning registreerida elupaikade inventuuri käigus leitud kaitsealuste liikide ja võõrliikide leiukohad.

2. Inventeeritud veekogud

Lääne-Saaremaa inventuuri veekogud (joonis 2.1, jutumärkides esitatud projektis eristamiseks kasutatud ajutised koodnimed nimetutel veekogudel):

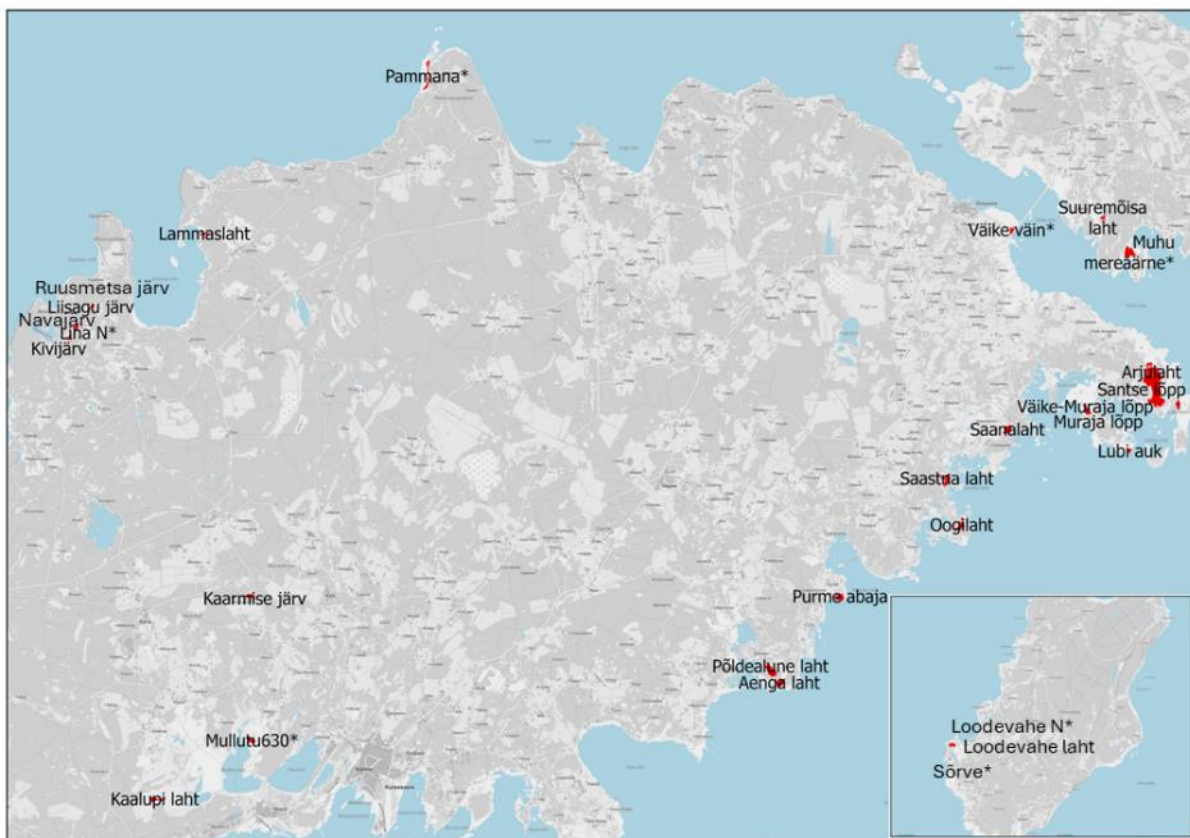
1)	ETAK id 2050987	„Killatu987“
2)	ETAK id 2051513	„Põdragu513“
3)	ETAK id 2051514	„Põdragu514“
4)	ETAK id 2051792	„Saka792“
5)	ETAK id 2051794	„Saka794“
6)	ETAK id 3792143	„Vilsandi143“
7)	VEE2060200	Aastejärv
8)	VEE2060300	Arasoo
9)	VEE2066200	Tõula järv
10)	VEE2066900	Põdragu järv
11)	VEE2066920	Meelusmaa soo
12)	VEE2067200	Taugabe järv
13)	VEE2067300	Sarapiku järv
14)	VEE2067900	Killatu järv
15)	VEE2068100	Saka järv
16)	VEE2068140	Pardikael
17)	VEE2069600	Naale laht
18)	VEE2069700	Meendrenina laht
19)	VEE2075700	Lahuksi järv
20)	VEE2076200	Suursilm
21)	VEE2076210	Abajaloik
22)	VEE2076250	Nimi teadmata, „Vilsandi250“
23)	VEE2076260	Vahemeri
24)	VEE2076420	Suur-Valmas
25)	VEE2076600	Ristissoo
26)	VEE2085920	Nimi teadmata, „Roopa“
27)	VEE2086420	Süllalaht
28)	VEE2086430	Kaabna järv
29)	VEE2086470	Koplimaa lõugas
30)	VEE2086500	Roobimaa järv
31)	VEE2086510	Panga luht
32)	VEE2086520	Väike-Roobimaa järv
33)	VEE2086600	Katri luht
34)	VEE2095300	Riksu laht

Joonis 2.1. Lääne-Saaremaa inventuuri veekogud. * märgistatult esitatud projekti koodnimed nimetutel veekogudel.

Saaremaa inventuuri veekogud (joonis 2.2, jutumärgides esitatud projektis eristamiseks kasutatud ajutised koodnimed nimetutel veekogudel):

- 1) ETAK id 2051169 „Loodevahe N“
- 2) ETAK id 2051176 „Sõrve“
- 3) ETAK id 6515256 „Lina N“
- 4) -124045083 EELIS ID „Pammana“
- 5) 1926645481 EELIS ID „Muhu mereäärne“
- 6) VEE2062020 Lammaslaht
- 7) VEE2062510 Suuremõisa laht
- 8) VEE2070600 Liisagu järv
- 9) VEE2070900 Ruusmetsa järv
- 10) VEE2070910 Navajärv
- 11) VEE2070920 Linajärv
- 12) VEE2071000 Kivijärv (Rahtla Kivijärv)
- 13) VEE2071900 Saanalaht
- 14) VEE2071960 Saastna laht
- 15) VEE2072630 Nimi teadmata, „Väike väin“
- 16) VEE2072900 Santse lõpp
- 17) VEE2072910 Arjulaht
- 18) VEE2073100 Muraja lõpp
- 19) VEE2073110 Väike-Muraja lõpp
- 20) VEE2073300 Lubi auk
- 21) VEE2077100 Kaarmise järv
- 22) VEE2079500 Põldealune laht
- 23) VEE2079600 Aenga laht
- 24) VEE2081510 Oogilaht
- 25) VEE2082010 Purme abaja
- 26) VEE2087000 Kaalupi laht
- 27) VEE2088630 Nimi teadmata, „Mullutu630“
- 28) VEE2159200 Loodevahe laht

Joonis 2.2. Saaremaa inventuuri veekogud. * märgistatult esitatud projekti koodnimed nimetutel veekogudel.

3. Välitööde metoodika

Välitööd viidi läbi perioodil 13.06–04.07.25, Vilsandi veekogud 31.07.25. Lisaks abimeeskonnale osales välitöödel alati Kaire Torn ja/või Helle Mäemets. Enamasti koguti andmeid kahe meeskonnana. Kaldaäärne meeskond kogus kaldaveetaimede (KVT), sh niiskuslembeste taimede, esinemise ja ohtruse andmeid, võimalusel ka veesise taimestiku (VST) andmed madalalt veealalt. Kaldaäärsed andmed koguti enamasti piiratud alalt, vastavalt ligipääsu võimalustele. Ujuvalusega meeskond läbis veekogu erinevad piirkonnad, et saada ülevaade kogu veekogust. Madalamates veekogudes koguti proovid käsitsi, sügavamates konksuga. Veekogud, kuhu ujuvalusega ligi ei pääsenud või veetase oli liiga madal, külastati jalgsi. Väga paksu mudakihi olemasolul oli ligipääs vaid piiratud alale ning taimestikust ülevaate saamiseks kasutati konksu.

Igas veekogus registreeriti põhjasetete tüüp, muda paksus ja värv, vee maksimaalne ja valdav sügavus, KVT esinemine ja levikusügavus ning liigiline koosseis koos ohtrusega, VST katvus ja levikusügavus ning liigiline koosseis koos ohtrusega, uju- ja ujulehtedega taimede, niitvetikate ja epifüütoni ohtrus. Liikide ohtrused hinnati Braun-Blanquet skaalal: 1 – üksikud taimed või väikesed kogumikud, 2 – siin-seal mõõdukalt hulgal, 3 – sageli kohatav, keskmisel hulgal, 4 – palju, dominant või subdominant, 5 – massiliselt leviv dominant¹. Kui taksoni ohtrust ei olnud

¹ Braun-Blanquet (1964) [Pflanzensoziologie. Grundzüge der Vegetationskunde. 3rd Edition. Springer-Verlag, Berlin, 631](#)

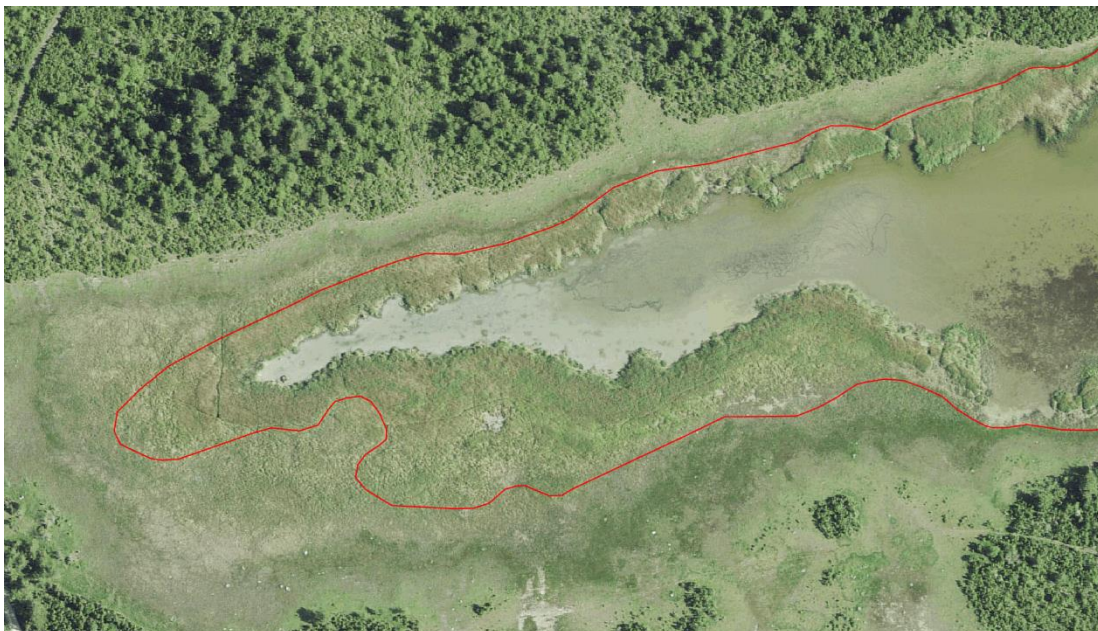
võimalik usaldusväärselt tuvastada, siis märgiti andmetabelis ohtruseks „x“. Mändvetikad ja välitööl määramata jäänud liigid koguti kaasa ja analüüsiti hiljem. Veekindla kaameraga koguti fotomaterjali nii kaldaäärsetest kui ka veealustest liikidest. Iga veekogu kohta salvestati drooniga ülelend ning üldvaates droonifoto.

Abiootilised näitajad mõõdeti veekogu keskosas, piisava sügavuse korral ca 30 cm sügavuses pinnakihis. Vee elektrijuhtivus ja soolsus registreeriti portatiivse mõõturi EcoSense EC300A abil, pH Mettler Toledo FiveGo F2, sügavamate veekogude sügavus Hondex PS-7 abil.

Kirjeldati ühendus merega ning potentsiaalsed mõjutegurid (nt virgestuskoormus, karjamaa esinemine kaldal, veiste ligipääs veekogule).

Kõikide sügavusega seotud andmete juures tuleb arvestada, et 2025. aasta juuni oli erakordselt vihmane, seetõttu oli veetase tavapärasest oluliselt kõrgem ning veega olid sageli üleujutatud ka kaldaäärsed maismaataimestikuga alad. Seetõttu võis esineda muutusi ka veekogude soolsuses ning oli keeruline tuvastada millised lõukad on enamasti kuivad.

Projekti üheks ülesandeks oli registreerida ETAK ruumikuju ja veekogu tegeliku ulatuse vahelised olulised mittekattuvused. Soovitused on käsitletud vastava veekogu peatükis. Mittekattuvust ei korrigeeritud, kui erisust ei peetud oluliseks või selle ulatust ei olnud võimalik kindlaks teha. Näiteks mõningast erisust võib esineda maismaapiiri määramisel KVTvööndi sees (joonis 3.1). Veekogu täpset piiri ei ole võimalik sageli ka kohapealsete vaatlustega tuvastada tingituna veetaseme muutustest (joonis 3.2) ning tiheda KVT läbipääsematuse tõttu (foto 3.3). Kuna veetase inventuuri ajal oli tavapärasest oluliselt kõrgem, olid veega üleujutatud ka kaldaäärsed alad (joonis 3.2).

Joonis 3.1. Oogilahe lääneosa ETAK polügooni piir (punane joon).

Joonis 3.2. Oogilahe lääneosa droonifoto 2.07.25. Punaste nooltega märgitud üleujutatud alad, mis tavapärase veetasemega on tõenäoliselt kuivad.

Foto 3.3. Oogilahe lääneosa KVT tihedus veekogu poolt vaadatuna.

4. Rannikulõugaste määratlemine

Eestis on rannikulõukana defineeritud väga erineva vanuse ja soolsusega veekogud. Elupaigatüüp hõlmab nii merega endiselt mingil määral ühenduses olevaid kui ka ca 3000 aastat tagasi moodustunud täiesti magestunud veekogusid. Lõugaste tekkekohtade looduslik eripära tingib suure mitmekesisuse, mida looduskaitse väärtuse hindamisel tuleb arvesse võtta. Suure hulga andmete lisandumine käesolevas projektis tõi kaasa vajaduse uuendada lõugaste tunnusliikide nimekirja ning täpsustada alltüüpide eristamise kriteeriume.

Rannikulõugaste alltüübid:

1150*a – rannikulõugas kitsamas tähenduses e. tüüpiline rannikulõugas, mille tekke peamiseks põhjuseks on olnud viimasel paaril aastatuhandel mõjunud maakerge. Siia kuulub enamik lõukaid. Põhi on tavaliselt mitmekesine: leidub erineva jämedusega liiva ja kive, sage on ka peenliiv (mõll e. aleuriit), kohati savi. Alltüüp on taimekasvuks heade eeldustega ning suurel määral tunnusliikidest hõivatud.

1150*b – vana lõugas on levinud Siluri klindi lähistel, peamiselt Loode- ja Lääne-Saaremaal. Kvaternaaris tekkinud pinnakate on seal kohati väga õhuke või on põhi muudel põhjustel nii kivine, et taimedele ei jää kuigi palju kasvukohti. Pae sajandeid kestnud murenemisel võib mõnes lõukas põhi olla kaetud peeneteralise savika “mõlliga”. B-alltüübiks võib määratleda magestunud (soolsus < 1 psu) vanemad lõukad (kõrgus 1,5–7,5 m üle merepinna, vanus ca 600–3000 aastat), mis paiknevad Saaremaad läbivaist mandrijää Palivere staadiumi servamoodustistest läänes.

1150*c – luitejärved on luidete vahele tekkinud veekogud, mille taimestiku koosseisus on ka mitmeid 3150 liike. Liivi lahe ääres kujunenud luitejärved on mändvetikate poolt vaesed, sest nad on tekkinud liivakivide avamusalal. Lubjakivide avamusalal on paese aluskivimi tõttu mändvetikaid tavaliselt rohkesti.

1150*d – merega ühenduses olev lõugas. On merest eraldunud, kuid säilinud on kas püsiv, kuid piiratud ühendus merega voolusängi või kraavi kaudu või eraldab veekogu merest madal maariba, mille kaudu lisandub soolast vett enamasti tormide ja merevee tõusude ajal. Alltüüp määratakse, hinnates ühendust merega, liigilist koosseisu ja soolsust ($\geq 3,5$ psu).

Elupaigatüüpi 1150* ei liigitata suviti regulaarselt kuivavaid rannikuveekogusid. Alalistest rannikuveekogudest liigitatakse sellesse elupaigatüüpi need, kus veesisene taimestik hõivab a-, b- ja c-alltüübi puhul vähemalt 5% põhja pinnast ja b-alltüübi puhul ei puudu täielikult. Kui a-, c- ja d-alltüübi tunnustele vastavates veekogudes on veesisest taimestikku < 5% ja b-alltüübi puhul puudub see täielikult, siis neid veekogusid sellesse elupaigatüüpi kuuluvaks ei loeta.

Elupaigatüübi rannikulõukad 1150* tunnused Eestis:

- Merest kuni 3 km kaugusel.
- Ühendus merega: a) piiratud ühendus merega abajasuudmete või voolusängide kaudu; b) ajutine ühendus, sõltudes aastaajast ja merevee tasemest; c) katkenud ja vesi magestunud sisemaiste veekogudega võrreldavale tasemele.
- Alaline veekogu, ei kuiva regulaarselt
- Soolsus ei ole piiratud
- Suurus varieeruv, kokkuleppel loetakse lõugasteks $\geq 0,1$ ha veekogud
- Sügavus enamasti ≤ 2 m
- Kõrgus enamasti ≤ 2 m üle merepinna, b-alltüüp 1,5–7,5 m üle merepinna,
- Veesisese taimestiku katvus $\geq 1\%$ (alltüüp b), $\geq 5\%$ (alltüüp a, c, d)
- Tunnusliigid: mändvetikad ja õistaimed

Alltüüpide a ja b **veesiseses taimestikus** annavad tooni kare mändvetikas (*C. aspera*), Eestis ainult lõugastes leitud lõuka-mändvetikas (*C. aculeolata* (end. *C. polyacantha*)), samuti ruuge mändvetikas (*C. tomentosa*). Madala soolsuse (< 1 psu) juures võivad esineda ka näsa-mändvetikas (*C. contraria*), keskmine mändvetikas (*C. papillosa* (end. *C. intermedia*)), õrn

mändvetikas (*C. virgata*) ja krobe mändvetikas (*C. subspinosus* (end. *C. rudis*)). Soolasema vee korral (alltüüp d) on iseloomulikud kähar mändvetikas (*C. canescens*; $\geq 0,7$ psu), balti mändvetikas (*C. baltica*; ≥ 2 psu) ja sile mändvetikas (*C. connivens*). Õistaimedest on merega rohkem seotud veekogude tunnusliikideks heinmudad (*Ruppia cirrhosa* ja *R. maritima*), merinäkirohi (*Najas marina*) ja harilik hanehein (*Zannichellia palustris*). Väga sage, kuid vähem spetsiifiline on kamm-koerakeel (end. kamm-penikeel) (*Stuckenia pectinata* (end. *Potamogeton pectinatus*)). Magestunud lõugaste varjulisemates osades kasvavad väike vesihernes (*Utricularia minor*), samuti lõuna-vesihernes (*U. australis*) ja harilik vesihernes (*U. vulgaris*), -liigid, mis omavahel kindlalt eristuvad vaid õitsemise korral. Avavee piiril ja kaldaveetaimestiku vahel on sage, kuid vähemärgatav vaheline vesihernes (*U. intermedia*). Sügavamas lõukas esineb **ujulehtedega taimi**, peamiselt vesiroose (*Nymphaea*) ja ujuvat penikeelt (*Potamogeton natans*). Samuti leidub sügavamas vees kardheinu (*Ceratophyllum*), vesikuuskesid (*Myriophyllum*), kuuskheinu (*Hippuris*), särjesilmi (*Ranunculus*) ning penikeeli, mille seast hea seisundi indikaatorina on tuntuim hein-penikeel (*Potamogeton gramineus*)².

Lisaks kosmopoliitse hariliku pilliroo (*Phragmites australis*) rohkusele on 1150* **kaldaveetaimestiku** tunnusliikideks kare kaisel (*Schoenoplectus tabernaemontani*), ahtalehine hundinui (*Typha angustifolia*), meri-mugulkõrkjas (*Bolboschoenus maritimus*) ja lääne-mõõkrohi (*Cladium mariscus*). Mõõkrohu enamusega soostuvad elupaigad lõugaste naabruses kuuluvad elupaigatüüpi lääne-mõõkrohu ja raudtarnakooslustega lubjarikkad madalsood (7210*); kitsama või katkendliku mõõkrohuvööndi korral leiame fragmente Eestis tugevasti vähenevast elupaigast liigirikkad madalsood (7230)³.

Mõõkrohu suhtes on Eesti vastutusriik⁴, sest mitmetes maades on ta kadunud või kadumas. Poola kirdeosas seostatakse taandumist veetaseme tõusudega Holotseeni erinevail perioodidel ning lubjarikkade elupaikade muutumisega happelisemaks. Mõõkrohu kui termofiilse liigi levila piiril kompenseerib väidetavalt just lubisete põhilevilast madalamat temperatuuri⁵. Slovakkias peetakse peamiseks negatiivseks mõjuks kuivendamistõid Doonau madalikul⁶. Meil, eriti Saaremaal, loovad pehme mereline kliima ning õhukese kattega või paljanduv paekivi soodsad olud mõõkrohu kasvuks. Paljudes lõugastes surub mõõkrohu puhaskooslus välja ülejäänud liigid, eriti väiksemad taimed. Näiteks võib tuua Saaremaal asuvad Sarapiku ja Saka järve, millest esimeses leidub kitsa, kohati katkendliku kaldaveetaimestiku tõttu veepiiril mitmeid kasvukohti haruldasele loim-vesipaunikale (*Hydrocotyle vulgaris*; LK II), aga teise kõrges ja laias mõõkrohust leidub vaid üksikuid vesipaunika taimi. Kuna mõõkrohi on b-alltüübis laieneva levikuga, pole täiendatud hindamisjuhises mõõkrohu väga suurt ohtrust (pallid 4 ja 5) enam peetud esinduslikkuse A tasemele tunnuslikuks. Veelgi enam, käesolevas versioonis lähtutakse esinduslikkuse hindamisel peamiselt veesisese taimestiku koosseisust ja karakterliikide ohtrusest.

Kui veekogu või selle ümbrus omas mingi muu loodusdirektiivi I lisa elupaigatüübile viitavaid tunnuseid, siis on see veekogu kirjelduses märgitud. Kuid tuleb arvestada, et projekti täitjatel on

² Poikane, Portielje jt (2018). [Macrophyte assessment in European lakes: Diverse approaches but convergent views of 'good' ecological status](#)

³ Paal (2007) [Loodusdirektiivi elupaigatüüpide käsiraamat](#)

⁴ Paal, Leibak (2013) [Eesti soode seisund ja kaitstus](#)

⁵ Gałka, Tobolski (2012) [Palaeoecological studies on the decline of Cladium mariscus \(Cyperaceae\) in NE Poland](#). Ann. Bot. Fenn. 49: 305-318.

⁶ Procházka, Pišút jt (2021). [Holocene regression of the critically endangered species Cladium mariscus \(L.\) Pohl on Žitný ostrov Island \(site Mad, Danubian plain Lowland\)](#). Biologia 76: 2002-2019

pädevus vaid järveliste (koodid algusega 31 – seisuveekogud) või mereliste (koodid algusega 11 – avamere ja loodete piirkonnad) elupaigatüüpide määratlemiseks.

5. Hindamise kriteeriumid

Rannikulõugaste looduskaitse seisundi hindamise esialgsed kriteeriumid loodi 2020. aastal piiratud andmehulga pealt⁷. Kuna on kogutud uusi andmeid ja lõukad on väga varieeruvad, siis on hindamissüsteemi täiendatud^{8,9}. Suure hulga andmete lisandumine käesolevas projektis tõi välja varasema lõugaste määratlemise ja hindamismetoodika kitsaskohad (nt lõugaste kinnikasvamist põhjustava lääne-mõõkrohu domineerimine KVTs, kõrgema soolsusega lõugaste lisandumine) ning vajaduse metoodika täiendamiseks. Võrreldes viimati koostatud järveelupaigatüüpide hindamismetoodikaga ei kasutata esinduslikkuse hindamisel enam KVT ning muudeti eri tasemete VST kirjeldust (tabel 5.1).

Esinduslikkuse hindamisel hinnatakse mändvetikate ohtra esinemise või domineerimisega lõukaid kõrgema esinduslikkusega. Mändvetikad on lõugastele iseloomulikud ning laialdaselt tunnustatud indikaatorliigid, mis viitavad üldjuhul heale valgusrežiimile ja madalale troofsusele. Kamm-koerakeele ja tähk-vesikuuse domineerimisega lõukad on iseloomulikud eutrofeeruvatele või häiritud lõugastele, kuna taluvad kõrgemat toitelisust.

Tabel 5.1. Elupaigatüübi 1150* suurtaimestiku esinduslikkuse kirjeldused veesiseste taimede (VST) põhjal. Taseme määramine on hierarhiline: esmalt hinnatakse A-taset, seejärel B-taset ja viimases järjekorras C-taset. Taseme määramiseks piisab ühe „täni“ tunnusest. Kui on täidetud vähemalt üks A-taseme tärniga märgitud tingimus, määratakse esinduslikkuse tasemeks A, isegi kui samaaegselt esinevad ka B- või C-taseme tunnused. Lõugaste alltüübid: a – rannikulõugas kitsamas tähenduses, b – vana lõugas, c – luitejärv, d – merega ühenduses olev lõugas.

Tase	Kirjeldus
A	a, b ja d: *mändvetikate summaarne ohtrus ≥ 5 , mändvetikad domineerivad c: vähemalt 3 VST liiki, VST katvus $\geq 10\%$
B	a, b, d: *tähk-vesikuuse ja kamm-koerakeele summaarne ohtrus on väiksem kui mändvetikate ja/või teiste õistaimede summaarne ohtrus, VST katvus $\geq 10\%$ a ja d: *mändvetikate summaarne ohtrus ≥ 3 b: *mändvetikate summaarne ohtrus ≥ 2 c: vähemalt 2 VST liiki, VST katvus $\geq 10\%$
C	a, b ja d: *tähk-vesikuuse ja/või kamm-koerakeele summaarne ohtrus suurem/võrdne ülejäänud VST summaarse ohtrusega a ja d: *üksikud mändvetikad või mändvetikad puuduvad, VST katvus $< 10\%$ b: *mändvetikate ohtrus 1 või puuduvad c: VST üheliigiline või VST katvus $< 10\%$

Struktuuri säilimise taseme hindamisel muudeti kaldaveetaimestiku katvuse (KVT %) hindamise metoodikat ning täiendati nii struktuuri säilimise (tabel 5.2) kui ka funktsioneerimise hindamise kriteeriume (tabel 5.3). Looduskaitse väärtuse hindamise kriteeriume ei muudetud (tabel 5.4).

⁷ Torn, Mäemets (2023) [Elupaigatüübi rannikulõukad \(1150*\) inventeerimise juhend](#)

⁸ TÜ Eesti mereinstituut (2020) [Väärtuslike mereliste elupaigatüüpide hindamise puudujääkide kõrvaldamine](#)

⁹ Eesti Maaülikool (2025) [Loodusdirektiivi I lisa järveelupaigatüüpide määramis- ja hindamismetoodika juhis](#)

Tabel 5.3.2. Elupaigatüübi 1150* struktuuri säilimise tasemete kriteeriumid. Taseme määramiseks piisab ühe „tärni“ tunnusest. Kriteeriumid kehtivad kõikidele alltüüpidele, kui ei ole märgitud teisiti. Täiendavad kriteeriumid I tasemel b-alltüübile (vana lõugas) ja III tasemel d-alltüübile (merega ühenduses olev lõugas).

Tase	Kirjeldus
I	*KVT 30-50%, VST $\geq$ 70% *KVT < 30%, VST $\geq$ 30% b: *KVT < 30 %, VSTs domineerivad mändvetikad, madalakasvulise taimestiku ohtrus $\geq$ 2
II	*ei täida täielikult ühtegi I või III taseme tunnust
III	*säilinud üksikuid väikesi veesilmi *KVT > 60% *vaba veealast >50% hõivanud ujulehtedega taimestik d: *domineerib lahtine vetikas d: *VST katvus <10%

Töö käigus selgus, et kaldaveetaimestiku katvuse (KVT %) hindamine on keerukas, sest veekogust välja jääva ja veekogu sisese KVT piiri ei ole võimalik üheselt määratleda. Vaid veekogu avavee osas esineva KVT arvestamine ei kajasta kaldavööndi muutusi. Seetõttu käesolevas töös hinnati KVT % veekogu nõo suhtes. Nõo piir määrati ortofotodelt, lähtudes maastiku reljeefist ja püsiva taimkatte (nt puittaimestiku) servast. KVT % kombineerib KVTga kaetud ala nii veekogu servaaladel nõo ulatuses (värskeimate ortofotode põhjal) kui ka veekogu sees (kohapealsed vaatlused alal, kus veepind on visuaalselt nähtav, nõ avavesi). Soovitame edaspidi välitöödel registreerida KVT esinemine veekogu sees ka eraldi märkustena. Vee sees esineva hõreda KVT esinemisel arvestati KVT koosluse tihedusega, st kui suur on katvus pealtvaates. Sügis 2025 seisuga on Maa- ja Ruumiameti andmetel Saaremaa värskeimad ortofotod pildistatud mai-juuni 2023.

Lõugaste inventeerimisel võeti veesisese taimestiku katvuse (VST %) ning ka mändvetikate ja õistaimede omavahelise domineerimise kalkuleerimisel arvesse liigid, mis kasvavad tüüpiliselt allpool veepinda (submersetena) (nt mändvetikad, hanehein, heinmudad, näkirohi). VST hulka loeti ka elodeiidid, st põhja kinnitunud taimed, mis võivad sirutada õisiku veepinnale (nt penikeeled (va ujuv penikeel), koerakeel, vesikuused, särjesilm, väike jõgitakjas) ning tseratofülliidid ehk nõrgalt juurdunud taimed, mis võivad põhjast lahti tulles pinnakihti kerkida (nt kardheinad, vesiherned). VST hulka arvati skorpionsammal ja hein-penikeel. Kuigi hein-penikeel võib esineda ka ujulehtedega või maavormina, esineb ta lõugastes enamasti veealuse vormina ning on seetõttu VST hulka arvatud. VST hulka ei loetud ujutaimi (nt konnakilbukas, lemmel, vesilääts), ujulehtedega taimi (nt vesiroos, ujuv penikeel), amfiibseid taimi (nt kuuskhein, nõelalss, vesikerss, kõõlusleht) ega niitjaid vetikaid.

Madalakasvulise taimestiku esinemine veepiiril on hea struktuuri näitaja, kuna need ei suuda konkureerida kõrgekasvulise pilliroo, hundinuiade, kaisla või kõrgekasvuliste tarnadega (luhttarn, niitjas tarn) ning kaovad, kui kaldavöönd kinni kasvab. Lisaks madalakasvulistele tarnadele võib kaldavööndis leiduda ka pruuni, harvem mustja sepsika mättaid, mis on kõrguselt sarnased, samuti soomusalssi jt väikesekasvulisi püsikuid. Hindamismetoodika ühtlustamiseks ja võrreldavuse tagamiseks määratleti madalakasvulised taimestikuliigid, mille hulka loeti raud-, harilik, hirss-, karvane, lääne-, niidu-, oja-, -, rand-, rull-, varvas-, vesihaljas-, ääris- ja ümartarn ning tõmmu soonerohi, soolss, õievähene alss, soomusalss, pruun- ja mustjas sepsikas.

Kõrgete ja madalate tarnade vahepeale jäävad lünkarn, pudeltarn ja põistarn (kõik 30-80 cm). Seni uuritud lõugastes on neist kõige sagedam olnud lünkarn (esinemissagedus $F = 8,1\%$), kelle kogumikud on jäänud veepiirist eemale. Pudeltarn ($F = 5,6\%$) kasvab sageli vees ning võib suurema ohtruse puhul väiksemad taimed veepiirilt tõrjuda. Põistarna on leitud üsna harva ($F = 0,5\%$).

Elupaiga funktsioneerimise hindamisel oluliseks peetav vee sügavus võib samuti olla aastati muutlik. Kui palju alljärgnevas tabelis toodud väärtused igal konkreetsel juhul sõltuvad sademete hulgast või põhjaveetoitest, mis sademetele reageerib aeglaselt, on raske hinnata. Kui vee alla on jäänud tavaliselt niiskel pinnasel kasvavad taimed nagu nt load, rannikas, haniialg, õisluhad jpt, siis on võimalik täpsemalt määrata erinevust tavapärasest olukorrast. Enamasti on sel juhul lisandunud 10-30 cm veekiht. Kui uuring toimub ilmselt üleujutuse ajal, tuleb funktsioneerimise hindamiseks ligikaudne veetaseme tõusu väärtus hetkel esinevast vee sügavusest maha arvata.

Lähemalt uurimata on raske eristada epifüütseid mikrovetikaid madalas vees liikumistega üles kerkinud mineraaliosakestest – mõlemad jäävad ogalise pinnaga mändvetikatele hästi pidama. Setteosakesed peaksid taimedelt kergemini eralduma.

Valdavalt on rannikulõukad madalad ning vee läbipaistvust ei saa seetõttu alati hinnata. Soovitame edaspidi registreerida kirjeldavad märkused vee läbipaistvuse kohta, nt kas läbipaistvus on põhjani või mitte, kas vees on hägu jne. Hinnangu taset ei langetata, kui vee läbipaistmatus tuleneb suurest humiainete sisaldusest (pruun värvus).

Tabel 5.3.3. Elupaigatüübi 1150* funktsioneerimise hindamise kriteeriumid. Taseme määramiseks piisab ühe „tärgi“ tunnusest.

Tase	Kirjeldus
I	Puuduvad II ja III taseme tunnused. Valdav vee sügavus $> 0,5$ m, valdav muda paksus $\leq 0,3$ m.
II	Puuduvad III tasemel kirjeldatud nähtused *valdav vee sügavus 0,3-0,5 m *valdav vee sügavus $> 0,5$ m, vee läbipaistvus $< 0,5$ m *valdav vee sügavus $> 0,5$ m, epifüütoni või niitvetikate ohtrus 3
III	*niitvetikate ohtrus ≥ 4 *epifüütoni paksu kihina (ohtrus ≥ 4) *ujutaimede ohtrus ≥ 3 *vesi läbipaistmatu või kaetud mikrovetikate vm lagunemisjääkidest kilega *pehme muda paksus valdavalt $\geq 0,5$ m *valdav vee sügavus $< 0,3$ m *intensiivse karjatamise ilmne mõju: lage veepiir paksult mudane, taimestik hävinud

Tabel 5.3.4. Elupaigatüübi 1150* looduskaitse väärtuse määramine.

Elupaigatüübi kood	Esinduslikkus	Struktuuri säilimine	Funktsioneerimine	LK väärtus
1150*	A	I, II	I, II	A
1150*	B	I, II	I, II	B
1150*	A	I	III	B
1150*	C	I, II, III	I, II, III	C
1150*	A	II	III	C
1150*	A	III	II, III	C
1150*	B	I, II	III	C
1150*	B	III	II, III	C

6. Lääne-Saaremaa inventuuri tulemused

1. ETAK id 2050987 „Killatu987“

Killatu järvest mõõkrohusooga (elupaigatüüp 7210*) eraldunud kinnikasvav mudastunud mageveeline nimetu veesilm, milles VST puudus (joonis 6.1).

Elupaigatüüp: Seniseks elupaigatüübiks EELISes 3140. Veesilm ei vasta 1150* kriteeriumidele: pindala alla <0,1 ha, VST puudub. Tuleks käsitleda Killatu järve osana, kuid kuna veesilma suurus on Killatu järve pindala suhtes marginaalne (avavee mõõdud ca 3 × 15 m) ning VST puudub, on ettepanek veekogu mitte lugeda elupaigatüübi 1150* ega 3140 koosseisu. Analoogselt on Killatu nõo mõõkrohuga alal teisigi veesilmi, mida ei ole polügooniga eraldatud ega ka Killatu polügooniga liidetud.

LK seisund: Ei hinnatud.

LK liigid: Lääne-mõõkrohu ja hariliku porsa (mõlemad LK III kategooria) esinemine on juba registreeritud EELISes.

Muu info: Võrreldes 2005. aasta ortofotoga on veesilma kinnikasvamine mõõkrohuga olnud märkimisväärne, 7210* leviala on võrreldes EELIS andmetega laienenud, ning järgmise 20 aasta perspektiivis on veesilm kinnikasvanud ja kuulub täielikult elupaigatüübi 7210* koosseisu. Veesilm on mõõdukalt happeline (pH 6,63), mis võib tuleneda primaarprodutsentide vähesusest või ka laguneva orgaanika hulgast keskkonnas.

Joonis 6.1. Nimetu veesilm ("Killatu987") (droonifoto 14.06.2025).

2. ETAK id 2051513 „Põdragu513“

Põdragu järvest mõõkrohusooga (elupaigatüüp 7210*) eraldunud (kaugus > 200 m) mudastunud mageveeline nimetu veesilm (foto 6.2). Mudakihi paksus > 0,6 m. VST: väike vesihernes.

Elupaigatüüp: Seniseks elupaigatüübiks EELISes 3140. Tuleks käsitleda Põdragu järve osana, kuid kuna veesilma suurus on järve pindala suhtes marginaalne ning VST katvus < 1%, on ettepanek veekogu mitte lugeda elupaigatüübi 1150* ega 3140 koosseisu.

LK seisund: Ei hinnatud.

LK liigid: Lääne-mõõkrohu (LK III) esinemine on juba registreeritud EELISes.

Muu info: Viimase 20 aastaga on avavee osa vähenenud ca 20%.

Foto 6.2. Põdragu järvest eraldunud nimetu veesilm ("Põdragu513") 17.06.2025.

3. ETAK id 2051514 „Põdragu514“

Põdragu järvest mõõkrohusooga (elupaigatüüp 7210*) eraldunud (kaugus >60 m) mudastunud mageveeline nimetu veesilm. Mudakihi paksus >70 cm. VST: vesihernes. Kogu avavee ulatuses esineb hõre pilliroog.

Elupaigatüüp: Seniseks elupaigatüübiks EELISes 3140. Tuleks käsitleda Põdragu järve osana, kuid kuna veesilma suurus on järve pindala suhtes marginaalne ning VST katvus <1%, on ettepanek veekogu mitte lugeda elupaigatüübi 1150* ega 3140 koosseisu.

LK seisund: Ei hinnatud.

LK liigid: Lääne-mõõkrohu (LK III) esinemine on juba registreeritud EELISes.

Foto 6.3. Põdragu järvest eraldunud nimetu veesilm ("Põdragu514") 17.06.2025.

4. ETAK id 2051792 „Saka792“

Saka järvest mõõkrohuseoga (elupaigatüüp 7210*) eraldunud (kaugus ca 30 m) mageveeline nimetu veesilm. VST: kare- ja lõuka-mändvetikas ning vesihernes.

Elupaigatüüp: Seniseks elupaigatübiks EELISes 3140. Vastab elupaigatüübi 1150* määratlemise tingimustele. Soovitame käsitleda Saka järve osana, kuna ala paikneb samas järvenõos ning eraldavas mõõkrohuseos on vesiseid ja õõtsuvaid alasid ning mitmeid veekanaleid, mis viitavad ühisele veerežiimile.

LK seisund: Saka järve LK väärtuse hinnang on A, veesilmal eraldi hinnatuna C. Veesilm on väga madal (0,2 m), eraldiseisvana pole KVT ulatust võimalik määrata.

LK liigid: Apteegikaani (LK II) ja lääne-mõõkrohu (LK III) esinemine on juba registreeritud EELISes.

Muu info: Viimase 20 aasta mõõkrohu laienemise tempo juures väheneb avavee osa järgneva 30 aasta jooksul 50%.

5. ETAK id 2051794 „Saka794“

Saka järvest mõõkrohuseoga (elupaigatüüp 7210*) eraldunud (kaugus > 130 m) mageveeline nimetu veesilm. VST katvus 60%, esinesid vaid mändvetikad: kare-, lõuka- ja ruuge mändvetikas (foto 6.5).

Elupaigatüüp: Seniseks elupaigatübiks EELISes 3140. Vastab elupaigatüübi 1150* määratlemise tingimustele. Soovitame käsitleda Saka järve osana, kuna ala paikneb samas järvenõos ning eraldavas mõõkrohuseos on vesiseid ja õõtsuvaid alasid ning mitmeid veekanaleid, mis viitavad ühisele veerežiimile.

LK seisund: Saka järve LK väärtuse hinnang on A, veesilmal eraldiseisvana hinnang C. Veesilm on väga madal (0,2 m), eraldiseisvana pole KVT ulatust võimalik määrata.

LK liigid: Veekogus esines hulgaliselt apteegikaane (LK II), nende ja lääne-mõõkrohu (LK III) esinemine on juba registreeritud EELISes.

Muu info: 2023. aasta ortofoto põhjal on avavee pindala 0,16 ha. 30 aasta pärast võib avavee pindala olla ca 0,07 ha.

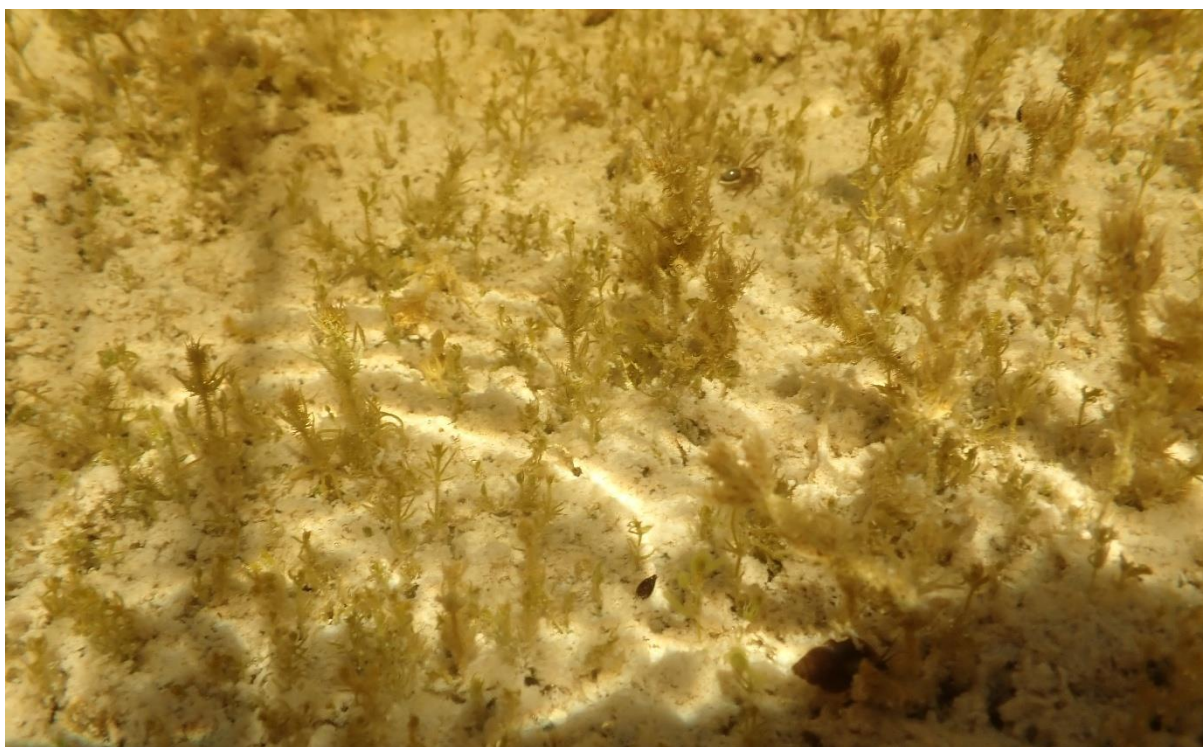

Foto 6.5. Kare- ja lõuka-mändvetikas nimetus veekogus ("Saka794") 14.06.2025.

6. ETAK id 3792143 „Vilsandi143“

Nimetu madal veesilm, mille suurus sõltub vaatlusaasta sademetest ning seetõttu on piire raske määratleda. Soolsus 0,8 psu. Veekogul ühendus merega inventuuri ajal puudus, kuid eraldusukoht on madal, st lainetusega tuleb merevesi kindlasti sisse. VST katvus joonis 6.6B piiride (ETAK polügoon) ulatuses ca 10%: kare- ja kähär mändvetikas.

Elupaigatüüp: Veekogu on EELIS kaardikihil täies mahus kaetud elupaigatüübiga rannaniit (1630*). Veekogu ei saa joonis 6.6B piirides lugeda ajutiseks veekoguks, kuna kümnel aastal piirkonnast tehtud ortofotode põhjal, on veekogu olnud kuiv vaid 2023. aastal. Inventuuri hetkel vastas 1150* määratlemise kriteeriumitele, ka on mudakihi paksuseks kuni 20 cm. Samas, KVT hõlmab veekogust 40% ja avavee pindala on väike (ETAK polügooniga märgitud ala 0,22 ha). Tõenäoliselt on ajapikku veekogust kujunemas 1630* osa, kuid arvestades praegust mõõkrohu ohtrust ja üldist kiiret ekspansiooni, võib elupaigast saada ka mõõkrohusoo (7210*). Soovitame käesoleval hetkel määratleda veekogu ETAK piiride ulatuses elupaigatüübiks 1150*, a-alltüüp.

LK seisund: LK väärtus C. Domineerisid mändvetikad, kuid vee sügavus madal ning KVT ohtrus suur.

Muu info: Inventuuri ajal (2025) oli veega üleujutatud tavapärasest laiem ala ning vesi kattis ka niidu taimestikku. Seevastu 2019 aasta ortofoto põhjal ETAK piirjoon ja veekogu piir kattusid (joonis 6.6). Osa hobusekoplist, kuid negatiivset mõju ei täheldatud.

Joonis 6.6. Nimetu veekogu (“Vilsandi143”) eri aastatel: A – droonifoto 31.07.2025, B – ortofoto koos ETAK piirjoonega 06.06.2019 (Maa- ja Ruumiamet).

7. VEE2060200 Aastejärv

Madal mageveeline veekogu Tagamõisa poolsaarel. VST katvus 50%, vaid mändvetikad (lõuka-, kare-, krobe-, ruuge mändvetikas). Esines ohtralt epifüütonit ja niitvetikaid. Kaldaäärses KVTs domineeris lääne-mõökrohi, avavees ja soosaartel harilik pilliroog.

Elupaigatüüp: Seniseks elupaigatüübiks EELISes 3140. Veekogu määrata elupaigatüübiks 1150*, kuna vastab elupaigatüübi määratlemise kriteeriumitele ning esinevad tunnusliigid, sh Eestis vaid lõugastele iseloomulik liik lõuka-mändvetikas. Tagamõisa poolsaare vanemad lõukad (kõrgus alates 1,5 m merepinnast) on b-alltüüp.

LK seisund: LK väärtus B. Hea esinduslikkuse ja struktuuriga (ohtralt mändvetikaid) veekogu. Funktsioneerimise hinnang III, kuna ohtralt niitvetikaid ja epifüütonit.

LK liigid: Lääne-mõökrohu (LK III) esinemine on juba registreeritud EELISes.

8. VEE2060300 Arasoo

Madal mageveeline veekogu Tagamõisa poolsaarel. Osaliselt mõökrohusooga (7210*) ümbritsetud. VST katvus 70%, domineerisid mändvetikad (5 liiki). VST kaetud epifüütoniga. Veekogu servas paaris kohas lahtise niitja rohevetika matid.

Elupaigatüüp: Seniseks elupaigatüübiks EELISes 3140. Veekogu määrata elupaigatüübiks 1150*, kuna vastab elupaigatüübi määratlemise kriteeriumitele ning esinevad tunnusliigid, sh lõuka-mändvetikas. Tagamõisa poolsaare vanemad lõukad (kõrgus alates 1,5 m merepinnast) on b-alltüüp.

LK seisund: LK väärtus A. Hea esinduslikkusega veekogu. Veekogu madaluse ja ohtra KVT esinemise tõttu nii struktuuri kui ka funktsioonide hinnang II.

LK liigid: Lääne-mõõkrohu (LK III) esinemine on juba registreeritud EELISes. Ohtralt esinev valge vesiroos (LK III) vajab registreerimist.

Muu info: Järve avavee osa kahanemas. Servades domineerisid lääne-mõõkrohi ja niitjas tarn, avavees kare kaisel. Laialdane KVT ja valge vesiroosi esinemine takistas veekogu kitsamasse lääneossa pääsemist (foto 6.8).

Foto 6.8. Vaade Arasoo lääneosale 18.06.2025.

9. VEE2066200 Tõula järv (Tiigi järv)

Madal mageveeline veekogu Tagamõisa poolsaarel. Üle poole veekogust on kinnikasvanud lääne-mõõkrohuga, laiemas avavee osas esines ohtralt ka harilikku pilliroogu. Järve põhjaosa ca 2 ha suurusega veepeegliga osas oli VST katvus 30%. VSTs domineerisid mändvetikad, suurima ohtrusega ruuge mändvetikas (ohtrus 4). Mändvetikad olid kaetud ohtra epifüütoniga. Veetaimedest esinesid ka vesihernes ja ujuv penikeel.

Elupaigatüüp: Veekogu vastab elupaigatüübi 1150* kriteeriumitele. Kogu järvenõgu on EELISes kaardistatud kui mõõkrohusoo (7210*). Kuna ca 70% alast hõlmab mõõkrohi, on raske tõmmata piiri soo ja lõuka vahele. Ortofotode põhjal on mõõkrohukooslus viimase 20 aastaga oluliselt tihenunud, kuid kohati esines ka vaba vett selle vahel. Mõõkrohu domineerimisega alal VST puudus. Kui mõõkrohu domineerimisega ala vastab 7210* määratlemise tingimustele (käesoleva projekti inventeerijatel puudub selle hindamiseks vastav pädevus), siis võib rannikulõukana määratleda vaid järve veepeegliga osa, kus domineerisid mändvetikad (joonis 6.9). Tagamõisa poolsaare vanemad lõukad (kõrgus alates 1,5 m merepinnast) on b-alltüüp.

LK seisund: LK väärtus C. Hea esinduslikkusega veekogu, domineerivad mändvetikad. Veekogu kinnikasvamise ja epifüütoni ohtruse tõttu nii struktuuri kui ka funktsioonide hinnang III.

LK liigid: Lääne-mõõkrohu ja hariliku porsa (mõlemad LK III kategooria) esinemine on juba registreeritud EELISes. Apteegikaani (LK II) esinemine vajab registreerimist.

Muu info: Meie poolt uuritud lõugastest oli Tõula üks kõige kiiremas tempos kinnikasvavaid, kui vaadata viimase 20 aasta vältel toimunud muutust.

Joonis 6.9. Tõula järv (ortofoto 31.05.2023 Maa- ja Ruumiamet). ETAK polügooni piiriks punane joon. Sinine joon elupaigatüübi skemaatiline piir järve põhjaosas.

10. VEE2066900 Põdragu järv

Valdavalt mõõkrohusooga (7210*) ümbritsetud mageveeline veekogu Tagamõisa poolsaarel. Esineb kive, muda paksus ca 20 cm, kohati > 50 cm. VST katvus 40%, domineerisid mändvetikad (kare-, ruuge- ja lõuka-mändvetikas).

Elupaigatüüp: Seniseks elupaigatüübiks EELISes 3140. Soovitame veekogu määrata elupaigatüübiks 1150*, kuna vastab elupaigatüübi määratlemise kriteeriumitele ning esinevad tunnusliigid, sh lõuka-mändvetikas. Tagamõisa poolsaare vanemad lõukad on b-alltüüp.

LK seisund: LK väärtus A. Kuna esineb ohtralt mändvetikaid, on esinduslikkus väga hea. Kuna KVTga kinnikasvamise kogu nõo ulatuses on 40% ja valdav vee sügavus < 0,5 m, siis on struktuuri ja funktsioonide seisund II tasemele vastav.

LK liigid: Lääne-mõõkrohu, hariliku porsa, kahkjaspunase sõrmkäpa ja hariliku käoraamatu (kõik LK III) esinemised on juba registreeritud EELISes. Kärbesõie (LK II) leid vajab registreerimist.

Muu info: ETAK polügoon hõlmab ka Saksasooks nimetatud soppi järve kaguosas, mille ühendustee järve põhiosaga (Järvekanal) on kinni kasvamas. Eraldi polügoonina on käsitletud taimestikuvaeed veesilmad järve põhjaosas (ptk 6.2 ja 6.3). Mäemets (1977)¹⁰ andmeil puudus Põdragu järvel veel 1956. aastal kõrgekasvuline kaldaveetaimestik. Järvest läänes asuval soosaarekesel on keset mõõkrohtu hiiekoht Pühapäakses, mida maausuliste poolt külastatakse.

11. VEE2066920 Meelusmaa soo

Mõõkrohusooga (7210*) ümbritsetud mageveeline madal lubjarikas veekogu, mille keskel soosaar. Lisaks mõõkrohule esines ohtralt ka harilikku pilliroogu ja niitjas tarn. VST katvus 25%, domineerisid mändvetikad, suurima ohtrusega lõuka-mändvetikas.

Elupaigatüüp: Seniseks elupaigatüübiks EELISes 3140. Soovitame veekogu määrata elupaigatüübiks 1150*, kuna vastab elupaigatüübi määramise kriteeriumitele ning esinevad tunnusliigid, sh lõuka-mändvetikas. Tagamõisa poolsaare vanemad lõukad on b-alltüüp.

LK seisund: LK väärtus A. Väga hea esinduslikkusega veekogu. Veekogu madaluse ja ohtra KVT esinemise tõttu nii struktuuri kui ka funktsioonide hinnang II.

LK liigid: Lääne-mõõkrohu (LK III) esinemine on EELISes elupaigatüübina registreeritud, kuid kaitsealuste liikide kihil mitte. Harilik porss, valge vesiroos (mõlemad LK III) ning apteegikaan (LK II) vajavad registreerimist.

Muu info: Mõõkrohu laienemine toimub ebaühtlaselt, kohati on 20 aasta jooksul mõõkrohi veekogu servas laienenud kuni 3,5 m. Kõrgema veetaseme ajal ulatub KVT alune veekiht kuni metsaservani.

12. VEE2067200 Taugabe järv

Valdavalt sooelupaigatüüpidega (7210* ja 7230) ümbritsetud mageveeline madal lubjarikas veekogu. KVT esines ka avavees. VST katvus 60%, domineerisid mändvetikad, suurima ohtrusega lõuka-mändvetikas. VST osaliselt kaetud epifüütoniga.

Elupaigatüüp: Seniseks elupaigatüübiks EELISes 3140. Soovitame veekogu määrata elupaigatüübiks 1150*, kuna vastab elupaigatüübi määramise kriteeriumitele ning esinevad tunnusliigid, sh lõuka-mändvetikas. Tagamõisa poolsaare vanemad lõukad on b-alltüüp.

LK seisund: LK väärtus A. Väga hea esinduslikkusega veekogu. Veekogu madaluse ja ohtra KVT esinemise tõttu nii struktuuri kui ka funktsioonide hinnang II.

LK liigid: Lääne-mõõkrohu (LK III) esinemine on juba registreeritud EELISes. Valge vesiroos, kahkjaspunane sõrmkäpp (ca 20 taime) (mõlemad LK III) ja järvest läänes leitud valge tolmepea (vähemalt 200 taime) (LK II) vajavad registreerimist.

Muu info: Viimase 20 aasta jooksul on mõõkrohu kooslus järve servaalal tihenunud ning kohati laienenud kuni 3,5 m.

¹⁰ Mäemets (1977). Eesti NSV järved ja nende kaitse Tallinn, Valgus

13. VEE2067300 Sarapiku järv

Mageveeline metsaga ümbritsetud järv. KVT katvus 10%, nii mõõkrohu kui hariliku pilliroo ohtrus 4. VST katvus 90%, domineerisid mändvetikad (5 liiki), vähemal määral penikeeled, vesihernes ja kamm-koerakeel.

Elupaigatüüp: Seniseks elupaigatüübiks EELISes 3140. Soovitame veekogu määrata elupaigatüübiks 1150*, kuna vastab elupaigatüübi määratlemise kriteeriumitele ning esinevad tunnusliigid, sh lõuka-mändvetikas. Tagamõisa poolsaare vanemad lõukad on b-alltüüp.

LK seisund: LK väärtus A. Väga hea esinduslikkuse ja struktuuriga veekogu: KVT katvus on madal, VST katvus on kõrge ning domineerivad mändvetikad. Mändvetikad kaetud epifüüttoniga, seetõttu funktsioneerimine II. Kohati oli seetõttu raske neid märgata. Veekogu madaluse ja ohtra KVT esinemise tõttu nii struktuuri kui ka funktsioonide hinnang II.

LK liigid: Lääne-mõõkrohu (LK III) esinemine on EELISes elupaigatüübina registreeritud, kuid kaitsealuste liikide kihil mitte. Loim-vesipaunika (LK II) esinemine on piirkonnas registreeritud, kuid käesoleva töö leiud laiendavad esinemisala. Valge vesiroos (LK III) vajab registreerimist.

Muu info: Väikesekasvulisi mändvetikaid kohati raske märgata epifüüttoni all. 1968 registreeriti 2 liiki mändvetikaid¹¹.

14. VEE2067900 Killatu järv

Mõõkrohusooga (7210*) ümbritsetud mageveeline veekogu. Vee sügavus valdavalt 0,5 m. VST katvus madal, esines 3 liiki: kare- ja lõuka-mändvetikas ning kamm-koerakeel.

Elupaigatüüp: Seniseks elupaigatüübiks EELISes 3140. Soovitame veekogu määrata elupaigatüübiks 1150*, kuna vastab elupaigatüübi määratlemise kriteeriumitele ning esinevad tunnusliigid, sh lõuka-mändvetikas. Tagamõisa poolsaare vanemad lõukad on b-alltüüp.

LK seisund: LK väärtus A. Väga hea esinduslikkuse ja struktuuriga veekogu: KVT % madal, domineerivad mändvetikad, kaldavööndis mitmel pool madalakasvulised tarnad. Epifüüttoni ja niitjate vetikate ohtruse tõttu funktsioonide hinnang II.

LK liigid: Lääne-mõõkrohu (LK III) esinemine on juba registreeritud EELISes. Loim-vesipaunika (LK II) esinemine on piirkonnas registreeritud, kuid käesoleva töö leiud laiendavad esinemisala. Kahkjaspunase sõrmkäpa (LK III) esinemine vajab registreerimist.

Muu info: Mäemetsa (1977)¹¹ andmeil Killatu järve ääres 1968. aastal kõrgekasvulist kaldaveetaimestikku veel polnud.

15. VEE2068100 Saka järv

Mõõkrohusooga (7210*) ümbritsetud madal mageveeline lubjarikas veekogu. VST katvus 20%, esinesid mändvetikaid, kamm-koerakeel ja vesiherned.

¹¹ Mäemets (1977) Eesti NSV järved ja nende kaitse. Tallinn, Valgus.

Elupaigatüüp: Seniseks elupaigatüübiks EELISes 3140. Soovitame veekogu määrata elupaigatüübiks 1150*, kuna vastab elupaigatüübi määratlemise kriteeriumitele ning esinevad tunnusliigid, sh lõuka-mändvetikas. Tagamõisa poolsaare vanemad lõukad on b-alltüüp.

LK seisund: LK väärtus A. Väga hea esinduslikkusega veekogu. KVT ulatuse (40%) ja madaluse tõttu struktuuri ja funktsioonide hinnang II.

LK liigid: Lääne-mõõkrohu (LK III) ja loim-vesipaunika (LK II) esinemine on juba registreeritud EELISes.

16. VEE2068140 Pardikael

Saka järvest mõõkrohusooga (7210*) eraldunud veesilmadest kõige suurem. Kaugus järve servast ca 85 m, madal ja mageveeline. Avavees hõre pilliroog (foto 6.16). VST katvus madal, esines 3 liiki mändvetikaid ja vesihernes.

Elupaigatüüp: Seniseks elupaigatüübiks EELISes 3140. Vastab elupaigatüübi 1150* määratlemise tingimustele. Soovitame käsitleda Saka järve osana, kuna ala paikneb samas järvenõos ning ei ole tõenäoliselt hüdrooloogiliselt eraldatud. Eraldavas mõõkrohusoos on vesiseid ja õõtsuvaid alasid ning mitmeid veekanaleid, mis viitavad ühisele veerežiimile.

LK seisund: Saka järve LK väärtuse hinnang on A, Pardikaelal eraldiseisvana hinnang C. Veesilm on väga madal (0,2 m) , eraldiseisvana pole KVT ulatust võimalik määrata.

LK liigid: Lääne-mõõkrohu (LK III) esinemine on juba registreeritud EELISes.

Foto 6.16. Pardikael 14.06.2025.

17. VEE2069600 Naale laht

Inventeerimisel mageveeline veekogu Tagamõisa poolsaarel. Ühendus merega madala, kohati kivibarjääridega takistatud, Mörrakujõega. KVT katvus 10%, domineeris harilik pilliroog. Põhi kohati väga kivine. VST katvus 60%, domineerisid mändvetikad. Madalas vees esineb niitjat rohevetikat, VST ja kivid kohati kaetud epifüütoniga. Palju on rohelisi sültjaid protistide komplekse (foto 6.17).

Elupaigatüüp: Seniseks elupaigatüübiks EELISes 3140. Soovitame veekogu määrata elupaigatüübiks 1150*, kuna vastab elupaigatüübi määratlemise kriteeriumitele ning esinevad tunnusliigid, sh lõuka-mändvetikas. Paikneb b-alltüübi esinemisalas, kuid kuna on noor lõugas, siis a-alltüüp.

LK seisund: LK väärtus A. Hea esinduslikkusega veekogu. KVT katvus madal, VST katvus kõrge ning vee sügavus valdavalt > 0,5 m, seetõttu nii struktuuri kui ka funktsioonide hinnang II.

LK liigid: Lääne-mõõkrohu ja kahkjaspunase sõrmkäpa (LK III) esinemine on juba registreeritud EELISes. Vahelmine näkirohi ja oja-haneputk (LK II) vajavad registreerimist.

Muu info: Haugide otoliitide mikrokeemilise profiili põhjal on veekogu kõikuva soolsusega¹².

Foto 6.17. Sültjad moodustised Naale lahes.

¹² Taal, Svirgsden jt (2023) [Eeluuring Lääne-Saaremaa rannajärvede kudealade taastamiseks](#)

18. VEE2069700 Meendrenina laht

Rannaniiduga (1630*) ümbritsetud riimveeline (6 psu) veekogu. Inventeerimise ajal veetase kõrgem tavapärasest ning olemas madal ühendus merega. Ühendus merega võib ajuti puududa, veevahetus sõltub veetasemest ja tuule suunast. Esineb palju kive, mille vahel ja peal savine liiv ja muda. Esines riimveele iseloomulik VST (katvus 60%): kamm-koerakeel, harilik heinmuda, kare-, balti- ja ruuge mändvetikas.

Elupaigatüüp: Veekogu vastab elupaigatüübi 1150* määratlemise kriteeriumitele ning esinevad riimveelisele lõukale iseloomulikud liigid. Soolsuse, liigilise koosseisu ja merega sagedase ühenduse tõttu d-alltüüp.

LK seisund: LK väärtus ja esinduslikkus B, kuna domineerisid õistaimed. Struktuuri ja funktsioonide hinnang I, kuna vee sügavus > 0,5 m, KVT katvus madal ja VST katvus kõrge.

LK liigid: Meripuju (LK II) esinemine vajab registreerimist.

Muu info: Pilliroog osaliselt niidetud/söödud, veekogu ümbritsetud karjamaaga.

19. VEE2075700 Lahuksi järv

Ageveeline madal veekogu. Nähtav ühendus merega puudub. KVTs lääne-möökhrohi, harilik pilliroog, kare kaisel, niitjas tarn. VST katvus 60%, domineerib kare mändvetikas, järgneb kamm-koerakeel. Niitjas vetikas ja epifüüton mõlemad ohtrusega 3.

Elupaigatüüp: Vastab elupaigatüübi 1150* määratlemise kriteeriumitele ning esinevad tunnusliigid, sh lõuka-mändvetikas. Paiknemine Lääne-Saaremaal ning kõrgus 1,5 m üle merepinna, seega b-alltüüp.

LK seisund: LK väärtus A. Hea esinduslikkusega veekogu. KVT katvus madal, VST katvus kõrge (struktuur I), kuid veekogu madaluse tõttu funktsioonide hinnang III.

LK liigid: Lääne-möökhrohi (LK III) esinemine on juba registreeritud EELISes.

Muu info: Keskkonnaportaali andmetel suurim sügavus 0,7 m. Inventeerimisel läbitud trajektoorigi (enam servaalad, kuid ka ristlõige läbi keskkoha) oli vee sügavus valdavalt 0,2, kohati 0,3 m.

20. VEE2076200 Suursilm

Möökhrohusooga (7210*) ümbritsetud ageveeline veekogu Kuusnõmme poolsaarel. Ühendus merega puudub. Valdav vee sügavus 0,4 m, kohati 0,7 m. KVT hõlmab veekogu nõost 40% ning esineb kohati ka avavees. VST katvus 20-30%, nii õistaimi, kui ka mändvetikaid.

Elupaigatüüp: Seniseks elupaigatüübiks EELISes kogu veekogu ulatuses 7210. Veekogu sügavus on kuni 0,7 m, veepeegli suurus on > 12 ha (foto 6.20). Soovitame veekogu määrata elupaigatüübiks 1150*, kuna vastab elupaigatüübi määratlemise kriteeriumitele ning esinevad tunnusliigid. Määratud a-alltüüp, kuna kõrgus ca 1 m üle merepinna.

LK seisund: LK väärtus B. Hea esinduslikkusega veekogu. KVT katvuse ja vee sügavuse põhjal struktuuri ja funktsioonide hinnangud II.

LK liigid: Lääne-mõõkrohu, kahkjaspunase sõrmkäpa ja niidu-asparherne (kõik LK III) esinemised on juba registreeritud EELISes.

Foto 6.20. Suursilm 19.06.2025.

21. VEE2076210 Abajaloik

Rannaniiduga (1630*) ümbritsetud riimveeline veekogu Vilsandil. Madala maariba kaudu valdavalt merega ühenduses. Inventuuri ajal veetase tavapärasest kõrgem ja ühendus parem. KVT (pilliroog, kare kaisel) katvus madal. VST katvus 70%, esinesid vaid õistaimed: kammkoerakeel, harilik- ja keerd-heinmuda. Taimestikul märgatav epifüüton. Esineb ka merest kandunud lahtist põisadru.

Elupaigatüüp: Veekogu määrata elupaigatüübiks 1150*, kuna vastab elupaigatüübi määratlemise kriteeriumitele ning esinevad riimveelisele lõukale iseloomulikud liigid. Soolsuse, liigilise koosseisu ja merega sagedase ühenduse tõttu d-alltüüp.

LK seisund: LK väärtus B. Hea esinduslikkusega veekogu, domineerivad heinmudad. Struktuuri hinnang I, kuna KVT katvus madal, VST katvus kõrge. Vee sügavus 0,5 m või vähem, seetõttu funktsioonide hinnang II.

LK liigid: Kahkjaspunase sõrmkäpa (LK III) esinemine on juba registreeritud EELISes.

Muu info: Sadamahoonetest ca 50 m kaugusel, karjamaaga ümbritsetud.

22. VEE2076250 Nimi teadmata, „Vilsandi250“

Veekogu polügoon koosneb mitmest lombist, mille vahel harilik pilliroog ja mõõkrohi. Veetase tavapärasest kõrgem ning seetõttu rannaniit Abajaloiguni kohati veega üleujutatud. Soolsus 0,4 psu. KVT katvus 70%. KVT vahel 0,1 m vett, KVTa alal 0,2 m. Sette pealne kiht koorikjas. VST puudus. Esinesid vaid KVTd ja hügrofüüdid.

Elupaigatüüp: Seniseks elupaigatüübiks EELISes 1150*. VST puudus, ei vasta elupaigatüübi määratlemise kriteeriumitele. Soovitame eemaldada 1150* nimistust.

LK seisund: Ei hinnatud.

LK liigid: Lääne-möökhru (LK III) esinemine on juba registreeritud EELISes.

Muu info: Ortofotode põhjal on veetase aastativäga erinev ja ilmastikust sõltuv. Püsivama veega näivad olevat vaid KVTst vabad alad, põuasematel suvedel tõenäoliselt täiesti kuiv (foto 6.22).

Foto 6.22. Nimetu veekogu („Vilsandi 250“) 31.07.2025 (vasakul) ja 12.06.2023 (paremal, Maa- ja Ruumiamet).

23. VEE2076260 Vahemeri

Tugevalt kinnikasvanud (KVT katvus 70%) madal veekogu, veepeegel < 0,5 ha. Soolsus 1,2 psu. Inventuuri ajal veetase tavapärasest kõrgem. Esinesid KVTd ja hügrofüüdid. Tõeline VST puudus. Üleujutatult kasvasid nt liht-randpung, rand-õisluht, maasapid ja teised niiske ranna taimed.

Elupaigatüüp: KVTga alad on EELISes märgitud rannaniiduks (1630*), KVT-ta alad ei ole elupaigatüübiks määratletud. Kuna VST puudub, ei vasta veekogu 1150* määratlemise kriteeriumitele.

LK seisund: Ei hinnatud.

LK liigid: Lääne-möökhru (LK III), liht-randpunga (LK II) ja mustja sepsika (LK II) esinemised vajavad registreerimist.

Muu info: Karjamaa osa, pilliroog osaliselt niidetud või söödud.

24. VEE2076420 Suur-Valmas

Valdavalt rannaniiduga (1630*) ümbritsetud riimveeline (soolsus 3,7 psu) veekogu Kuusnõmmest edelas. Madal (inventeerimise hetkel 0,1 m) ebakorrapärane ühendus merega oja

ja madala eraldusriba kaudu. Merevee mõju sõltub veetasemest ja tuule suunast. KVT katvus 20%, domineeris pilliroog. VST katvus 60%, peamiselt kareda mändvetika kooslus, vähemal määral esines ka kamm-koerakeel.

Elupaigatüüp: Veekogu määrata elupaigatüübiks 1150*, kuna vastab elupaigatüübi määratlemise kriteeriumitele ning esinevad tunnusliigid. Soolsuse ja merega ühenduse tõttu d-alltüüp.

LK seisund: LK väärtus A. Väga hea esinduslikkuse ja struktuuriga veekogu, kuna KVT % madal, mändvetikate ohtrus kõrge ja nad domineerivad. Vee sügavus valdavalt < 0,5 m, seetõttu funktsioonide säilimise hinnang II.

LK liigid: Meripuju (LK II) esinemine on juba registreeritud EELISes. Üksikute lääne-mõõkrohu (LK III) ja lääne-sõlmheina (LK II) taimede esinemine vajab registreerimist. Registreerimist vajavad ka kahkjaspunane sõrmkäpp (sage, LK III), niidu-asparhernes (sage, LK III) ja mustjas sepsikas (kümned mättad, LK II).

Muu info: Pilliroog kohati niidetud.

25. VEE2076600 Ristissoo

Tugevalt kinnikasvanud (KVT katvus 70%) mageveeline veekogu (foto 6.25). Ohtralt mõõkrohtu, aga ka pilliroogu ja tarnu (niitjas tarn, luhttarn). Vee sügavus 0,3-0,4 m. Vesiroosi katvus 20%. VST katvus 50%. Domineerisid mändvetikad, kare ja lõuka-mändvetikas, mõlema ohtrus 4. Mõõdukalt hulgal hein-penikeel, kamm-koerakeel ja vesihernes, vähesel määral väike jõgitakjas.

Elupaigatüüp: Senini üleni mõõkrohusooks (7210*) määratletud. Kuigi esineb tugevat kinnikasvamist, on avavee osa piisavalt suur ning esineb tihe mändvetikakooslus (foto 6.27). Seetõttu soovitame veekogu määrata elupaigatüübiks 1150*, kuna vastab elupaigatüübi määratlemise kriteeriumitele ning esinevad tunnusliigid. Kõrgus 2-3 m üle merepinna, b-alltüüp.

LK seisund: LK väärtus C. Väga hea esinduslikkusega veekogu, kus domineerivad mändvetikad. Laialdase KVT esinemise tõttu struktuuri hinnang III. Madaluse tõttu funktsioonide hinnang II.

LK liigid: Lääne-mõõkrohu, valge vesiroosi (LK III) ja apteegikaani (LK II) esinemine vajab registreerimist.

Muu info: Arvestades ortofotode põhjal senist KVT laienemise kiirust, eeldaks piisava suurusega avaveeosa säilumist 1150* määratlemiseks ka 30 aasta perspektiivis.

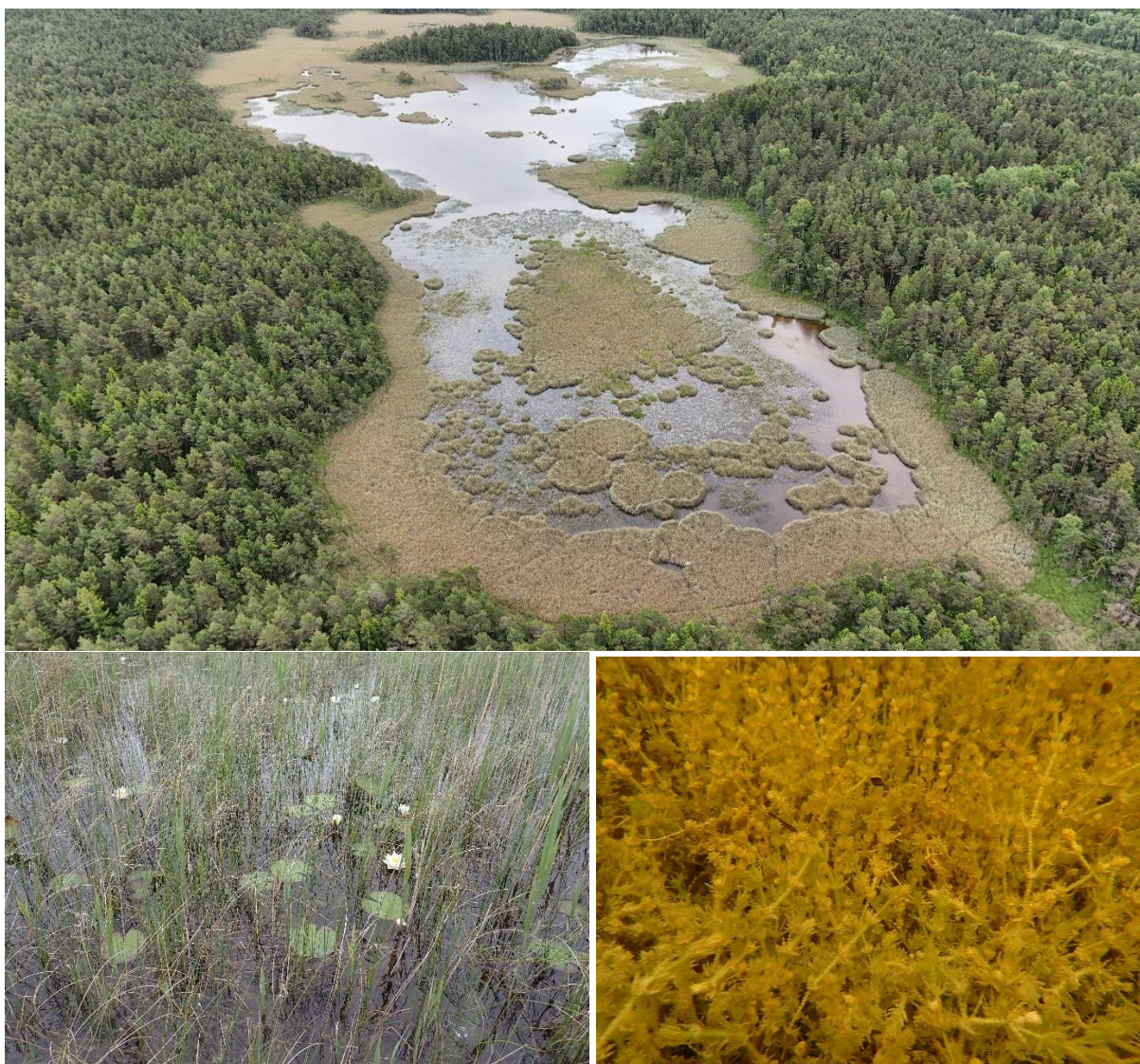

Foto 6.25. Ristissoo 19.06.2025.

26. VEE2085920 Nimi teadmata, „Roopa“

Rannakarjamaa üleujutatud osa, mille põhjaosas veesilm. Inventuuri ajal veetase tavapärasest kõrgem. Ortofotode põhjal madal ühendus merega pidev, kuid tõenäoliselt sõltub veetasemest ja tuule suunast. Soolsus 4,3 psu. Vee sügavus põhjaosas 0,2 m. Esines kare mändvetikas ja kamm-penikeel, kumbagi üks taim.

Elupaigatüüp: Seniseks elupaigatüübiks EELISes rannaniidud (1630*). Veekogu ei vasta elupaigatüübi 1150* kriteeriumitele, kuna VST 1%. Esinduslikus a-alltüüpi rannikulõukas peaks olema VST 5%.

LK seisund: Ei hinnatud.

LK liigid: Mustja sepsika (LK II) esinemine on juba registreeritud EELISes. Lääne-mõõkrohu (LK III) esinemine vajab registreerimist.

Foto 6.26. Nimetu lõugas ("Roopa") rannakarjamaal 19.06.2025.

27. VEE2086420 Süllalaht

Merelähedane veekogu Edela-Saaremaal. Ühendus merega Nasvarahu silma kaudu. Soolsus varieeruv, inventeerimise ajal mõõdeti 1,5 psu. KVT katvus 10%, peamiselt pilliroog. VST puudus.

Elupaigatüüp: Senini veekogule ühtegi LD elupaigatüüpi omistatud pole. Veekogu ei vasta elupaigatüübile 1150*, kuna VST puudub.

LK seisund: Ei hinnatud.

LK liigid: Lääne-mõõkrohu (LK III) esinemine on juba registreeritud EELISes. Oja-haneputk (LK II) vajab registreerimist.

Muu info: Varasemad uuringud on märkinud, et laht on hooajaliselt mageveeline, kuid suviti, eriti põuastel perioodidel, mõõdetakse kõrgemad soolsuse väärtused. Märtsis 2022 mõõdeti soolsuseks 0,5 psu, juulis 2019 3,7 psu¹³.

28. VEE2086430 Kaabna järv

Valdavalt mõõkrohuga ümbritsetud merelähedane mageveeline lubjarikas veekogu Edela-Saaremaal. KVT katvus 60 %. Veekogus ohtralt pilliroogu. VST katvus 5%, esinevad kare- ja ruuge mändvetikas ning vesihernes.

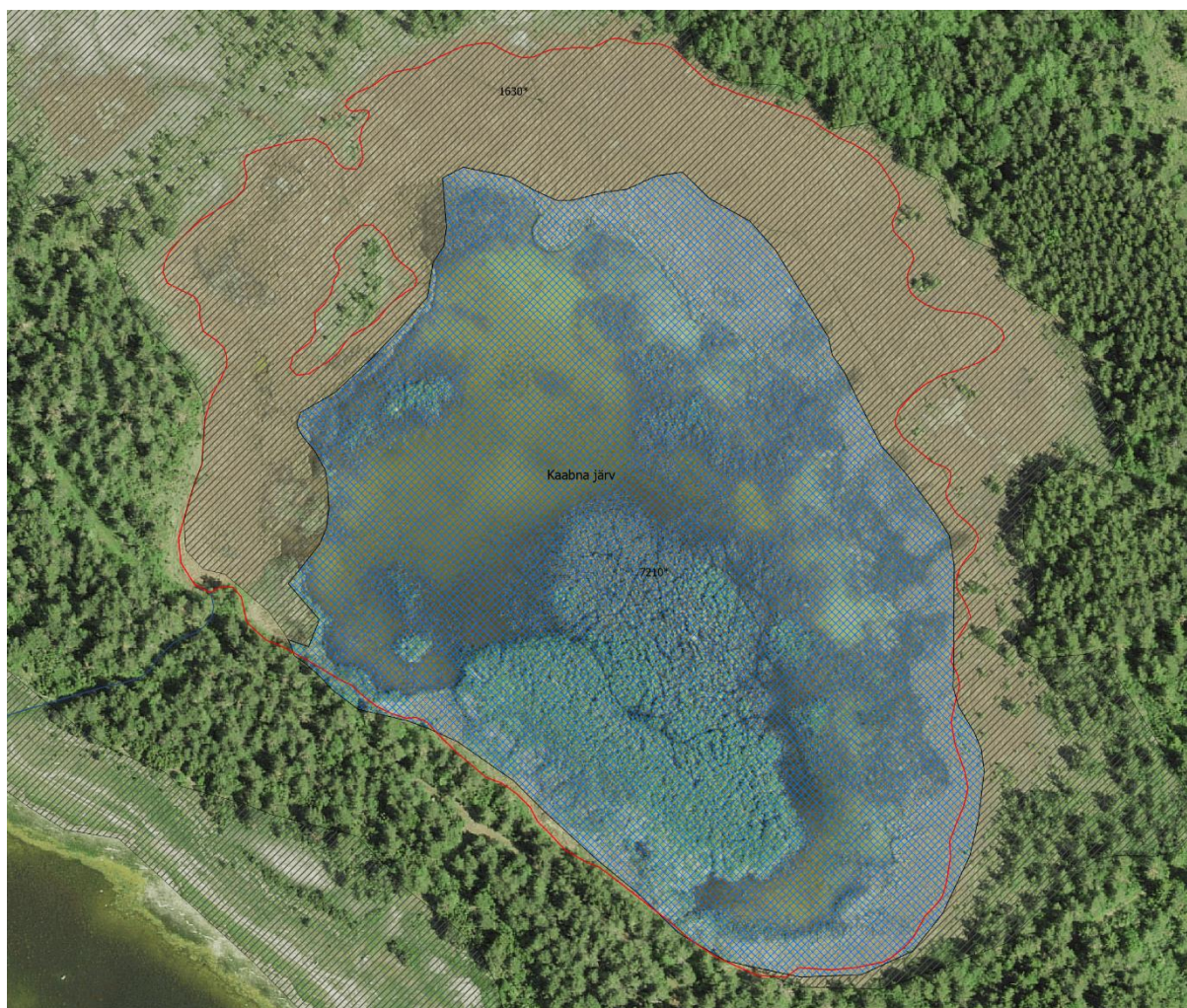
Elupaigatüüp: Seniseks elupaigatüübiks EELISes polügooni KVTga osa 1630*, ülejäänud 7210* (joonis 6.28). Kohapealsete vaatluste põhjal oli 1630* ala mõõkrohuväli. Kaardistatud 7210* ala vastas 1150* kriteeriumitele. Veekogu sügavus 0,4-0,5 m, veepeegli osa > 1 ha, esines VST

¹³ Taal, Svirgsden jt (2023) [Eeluuring Lääne-Saaremaa rannajärvede kudealade taastamiseks](#)

taimestik ja lõukale iseloomulikud liigid. Soovitame kaardistada 1150* polügoon vastavalt ortofotol nähtavale mõõkrohu piirile. Lõuka kõrgus üle merepinna alla 1,5 m, seetõttu a-alltüüp.

LK seisund: LK väärtus B. Hea esinduslikkusega veekogu. Veekogu madaluse ja ohtra KVT esinemise tõttu nii struktuuri kui ka funktsioonide hinnang II.

LK liigid: Kogu veekogu on EELIS elupaigatüüpide kaardikihil märgitud kui mõõkrohusoo (7210*), kuid kaitsealuste liikide kihil lääne-mõõkrohu (LK III) esinemine märgitud ei ole. Kahkjaspunase sõrmkäpa (LK III) esinemine on juba registreeritud EELISes.

Joonis 6.28. Kaabna järve ETAK polügoon (punane joon), EELIS kaardikihi (seisuga november 2025) elupaigatüübid 1630* (must viirutus) ja 7210* (sinine ruudustik) (ortofoto Maa- ja Ruumiamet).

29. VEE2086470 Koplimala lõugas

Riimveeline (soolsus 1,7 psu) veekogu Edela-Saaremaal. KVT katvus 20%. Pehmepõhjaline lõugas, kus VST puudus, kividel esines veidi niitjat vetikat. Settes H₂S.

Elupaigatüüp: Senini veekogule ühtegi LD elupaigatüüpi omistatud pole. Veekogu ei vasta elupaigatüübile 1150*, kuna VST puudub.

LK seisund: Ei hinnatud.

LK liigid: Lääne-mõõkrohu (LK III) esinemine on juba registreeritud EELISes. Liikide oja-haneputk (LK II), niidu-asparhernes ja kahkjaspunane sõrmkäpp (mõlemad LK III) esinemine vajab registreerimist.

Muu info: Piirneb karjamaaga, otsest mõju ei täheldatud.

30. VEE2086500 Roobimaa järv

Madal mageveeline veekogu Edela-Saaremaal. Valdav vee sügavus 0,3 m, maksimaalne 0,7 m. KVT katvus 20%. VST katvus 30%: kare- ja lõuka-mändvetikas ning vesihernes.

Elupaigatüüp: Veekogu vastab elupaigatüübi 1150* määratlemise kriteeriumitele ning esinevad tunnusliigid, sh lõuka-mändvetikas, b-alltüüp.

LK seisund: LK väärtus A. Väga hea esinduslikkusega veekogu, Struktuuri säilimine I, kuna KVT % madal, mändvetikad domineerivad, esineb madala taimeistikuga kaldavöönd. Vee väikese sügavuse tõttu on funktsioonide hinnang II.

LK liigid: Lääne-mõõkrohu (LK III) ja apteegikaani (LK II) esinemine vajab registreerimist. Samuti Roobimaa ja Väike-Roobima järve vahel esinenud harilik porss (LK III).

31. VEE2086510 Panga luht

Mageveeline mitmeharuline veekogu Edela-Saaremaal. Valdav vee sügavus 0,3 m, maksimaalne 0,6 m. KVTs esineb lisaks pilliroole ka ohtralt tarnu (luhttarn, niitjas tarn, pudeltarn). Projektis inventeeritud Saaremaa lõugastest mändvetikate poolest kõige liigirikkam (6 liiki).

Elupaigatüüp: Veekogu vastab elupaigatüübi 1150* määratlemise kriteeriumitele ning esinevad tunnusliigid, sh lõuka-mändvetikas, b-alltüüp.

LK seisund: LK väärtus A. Väga hea esinduslikkuse ja struktuuriga veekogu. Ohtralt mändvetikaid ning KVT osakaal madal. Veekogu madaluse tõttu funktsioonide hinnang II.

LK liigid: Kahkjaspunase sõrmkäpa (LK III) esinemine on juba registreeritud EELISes. Lääne-mõõkrohu (LK III) ja apteegikaani (LK II) esinemine vajab registreerimist.

32. VEE2086520 Väike-Roobimaa järv

Väga madal (valdavalt 0,2 m) mageveeline veekogu Roobimaa järvest loodes. Osaliselt kinnikasvanud, ohtramalt esinevad KVT liigid: lääne-mõõkrohi, luhttarn, niitjas tarn, ahtalehine hundinui. VST katvus 60%, kohati moodustab mändvetikas tiheda koosluse. Lisaks Roobimaa VST liikidele (kare- ja lõuka-mändvetikas, vesihernes) esines ka hein-penikeel.

Elupaigatüüp: Veekogu vastab elupaigatüübi 1150* määratlemise kriteeriumitele ning esinevad tunnusliigid, sh lõuka-mändvetikas, b-alltüüp.

LK seisund: LK väärtus C. Väga hea esinduslikkusega veekogu, mändvetikad domineerivad. KVT katvus suurem kui Roobimaa järvel, seetõttu struktuuri säilimine II. Funktsioonide hinnang III, kuna veekogu madal.

LK liigid: Lääne-mõõkrohu (LK III) ja apteegikaani (LK II) esinemine vajab registreerimist. Samuti Roobimaa ja Väike-Roobimaa järve vahel esinenud harilik porss (LK III).

33. VEE2086600 Katri luht

Kitsa mõõkrohusoo ribaga (7210*) ümbritsetud mageveeline veekogu Edela-Saaremaal. Sügavus valdavalt 0,5 m. Vees kohati hõre pilliroog. Tarnadest luht-, lünk-, rull- ja hirsstarn. VST ca 30% ning ainult mändvetikad, kaetud paksu epifüütoni kihiga.

Elupaigatüüp: Veekogu vastab elupaigatüübi 1150* määratlemise kriteeriumitele ning esinevad tunnustiigid, sh lõuka-mändvetikas, b-alltüüp.

LK seisund: LK väärtus B. Väga hea esinduslikkuse ja struktuuriga veekogu. Rohke epifüütoni tõttu funktsioonide hinnang III.

LK liigid: Veekogu ümbrus on EELIS elupaigatüüpide kaardikihil märgitud kui mõõkrohusoo (7210*), kuid kaitsealuste liikide kihil lääne-mõõkrohu (LK III) esinemine märgitud ei ole.

34. VEE2095300 Riksu laht

Mageveeline veekogu Edela-Saaremaal. Sügavus 0,5-0,8 m. Pilliroog esines nii servas kui ka saarekestena. Taimestik oli veekogus laiguti vahelduv: esines nii kuuskheina, vesikuuse kui ka mändvetikate domineerimisega alasid. Mändvetikate liigirikkus oli kõrge (5 liiki).

Elupaigatüüp: Veekogu vastab elupaigatüübi 1150* määratlemise kriteeriumitele ning esinevad tunnustiigid, sh lõuka-mändvetikas. Lõuka kõrgus ca 1 m üle merepinna, seetõttu a-alltüüp.

LK seisund: LK väärtus A. Väga hea esinduslikkusega veekogu. Struktuur I: KVT % 30, kuid VST % kõrge. Vee sügavus valdavalt > 0,5 m, funktsioonide hinnang II.

LK liigid: Lääne-mõõkrohu (LK III) esinemine on juba registreeritud EELISes. Harilik porss (LK III) vajab registreerimist.

Muu info: Palju kalu ja mõned kalamehed. Väga palju oli põhjas lehterjaid lohke, mis tõenäoliselt on tekitatud kas kalade või lindude (nt kamm-koerakeele juuremugulate söömisel) poolt.

7. Saaremaa inventuuri tulemused

1. ETAK id 2051169 „Loodevahe N“

Väga madal ja väike (0,1 ha) mageveeline veesilm Sõrve poolsaarel Loodevahe lahe kõrval (kaugus < 15 m). KVT esinemine lõukas väga suur (foto 7.1.1), samas kui kogu põhi on kaetud mändvetikatega. Keskmises madalamas osas (veekoht 5-10 cm) domineerisid konnaosi, tarnad

ja õrn mändvetikas. Lõuka kummaski sügavamas otsas oli vee sügavus ca 0,2 m ning väga tihe karvase mändvetika kooslus (foto 7.1.2 ja 7.1.3).

Elupaigatüüp: Veekogu vastab elupaigatüübi 1150* määratlemise kriteeriumitele ning esinevad mändvetikad. Veekogu suurus on piiripealne. Pikemas perspektiivis võib KVT pealetung servadest vähendada pindala alla kokkuleppelise piiri ($\geq 0,1$ ha). Kõrgus ca 1 m üle merepinna, a-alltüüp.

LK seisund: LK väärtus C. Väga hea esinduslikkusega veekogu, domineerivad mändvetikad. Kuna KVT ulatus on väga suur ning veekogu väga madal, siis on struktuuri ja funktsioonide hinnang III.

LK liigid: Selle veekogu ja Loodevahe lahe vahelisel maaribal esines kümmekond sõrmkäppa, mis jäid liigini määramata. Laiemas piirkonnas on varem märgitud mitme sõrmkäpa liigi esinemist.

Muu info: Asub karjamaal. Kuigi veised liiguvad lõukas, näib mändvetikakooslus olevat heas seisus.

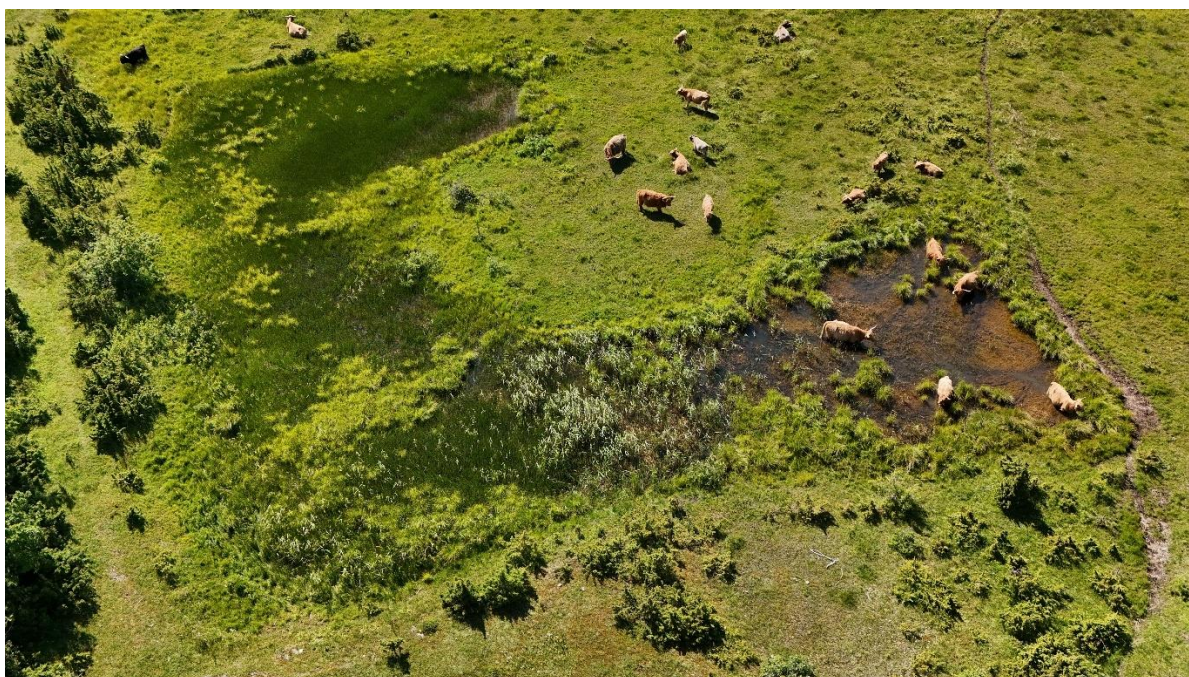

Foto 7.1.1. Ohtra KVT ja mändvetikakooslusega nimetu veekogu ("Loodevahe N") 04.07.2025. Pruunikas ala veistega on karvase mändvetika tihe kooslus (vt foto 7.1.2).

Foto 7.1.2. Mändvetikakooslus (karvane mändvetikas) nimetu veekogu ("Loodevahe N") põhjaosas.

Foto 7.1.3. Konnaosi ja karvane mändvetikas nimetu veekogu ("Loodevahe N") lääneosas.

2. ETAK id 2051176 „Sõrve“

Väga madal lubjarikas mageveeline nimetu kolmeosaline veekogu Sõrve poolsaarel. Mudakiht õhuke (5 cm). VST katvus 40%, esines kolm liiki (kõikide ohtrus 3-4): lõuka-, kare mändvetikas, hein-penikeel (foto 7.2).

Elupaigatüüp: Veekogu vastab elupaigatüübi 1150* määratlemise kriteeriumitele ning esinevad tunnusliigid, sh lõuka-mändvetikas. Kõrgus ca 1 m üle merepinna, a-alltüüp.

LK seisund: LK väärtus B. Väga hea esinduslikkuse ja struktuuriga veekogu. Madaluse tõttu funktsioonide hinnang III.

LK liigid: Lääne-mõõkrohu (LK III) ja apteegikaani (LK II) esinemine vajab registreerimist.

Muu info: Võrreldes 20 aasta taguse ortofotoga paistab, et veekogul on põhjapoolses otsas olnud veel üks veesopp, mis on selle aja jooksul täielikult mõõkrohuga kinni kasvanud.

Foto 7.2. Mändvetikakooslus nimetu veekogu („Sõrve“) põhjaosas.

3. ETAK id 6515256 „Lina N“

Mageveeline täielikult mõõkrohuseoga (7210*) ümbritsetud veekogu Linajärvest põhjas Koorunõmme looduskaitsealal. Mõõkrohi lõputu, ulatub ka vette. Vees ka pilliroog, niitjas tarn, kare kaisel. VST katvus 20%: kare mändvetikas, hein-penikeel, väike jõgitakjas, vesihernes (foto 7.3.1).

Elupaigatüüp: Seniseks elupaigatüübiks EELISes 3140. Veekogu vastab elupaigatüübi 1150* määratlemise kriteeriumitele ning esinevad tunnusliigid. Piirkonna lõugaste kõrgus on 5-5,5 m üle merepinna, seetõttu b-alltüüp.

LK seisund: LK väärtus C. Mändvetikate esinemise tõttu loetud hea esinduslikkusega veekoguks. Rohke KVT tõttu struktuur III, funktsioonide hinnang II.

LK liigid: Lääne-mõõkrohu ja hariliku porsa (LK III) esinemine on juba registreeritud EELISes.

Muu info: Linajärve ja Lina N vahel vesine (vee sügavus ca 0,2 m) mõõkrohu väli. 20 aasta jooksul on mõõkrohusoo oluliselt laienenud (joonis 7.3.2).

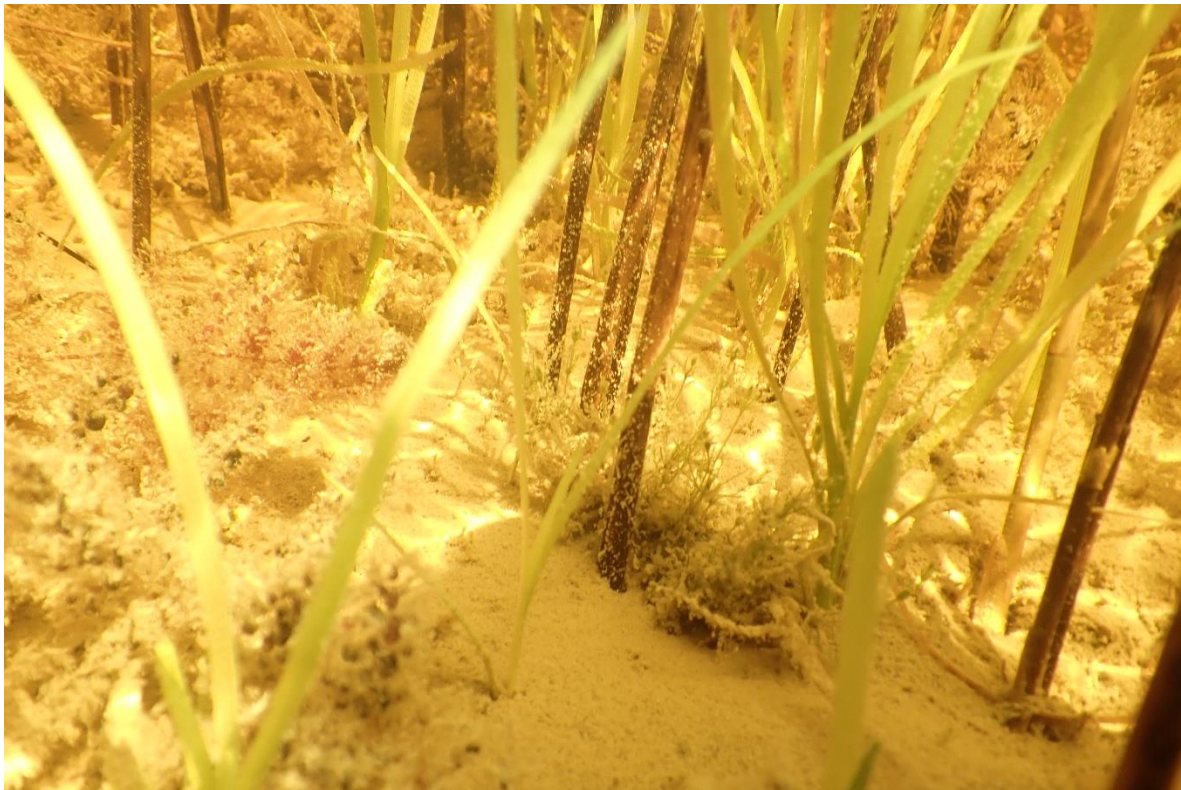
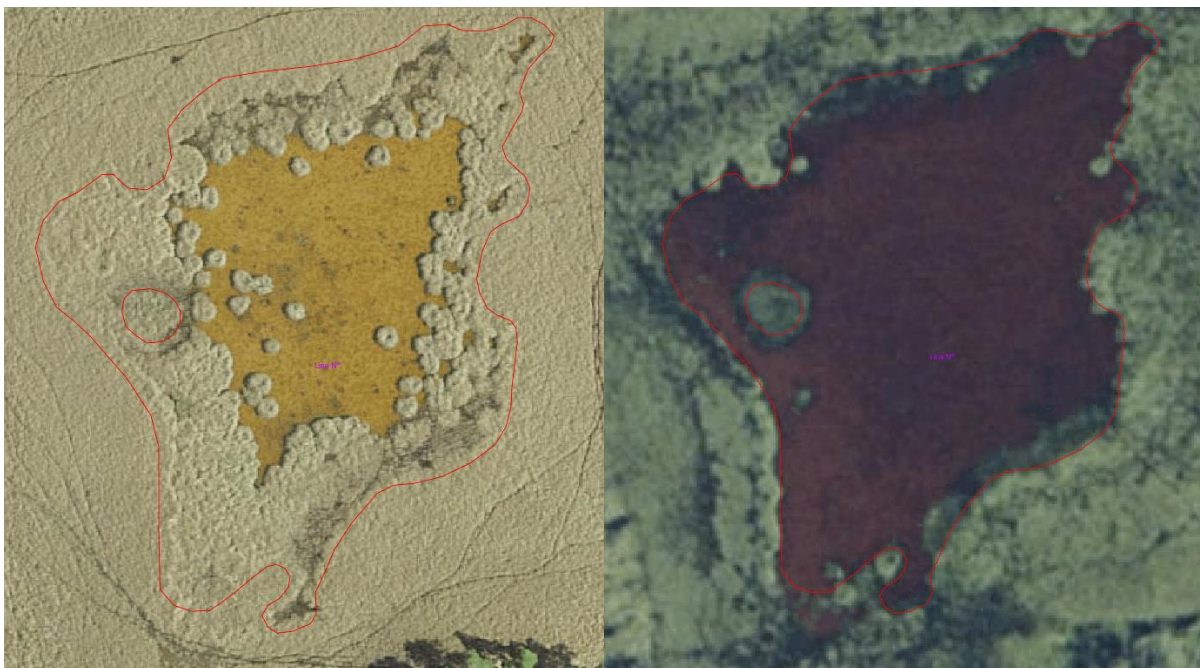

Foto 7.3.1. Kare mändvetikas, väike jõgitakjas ja vesihermes nimetus veekogus ("Lina N").

Joonis 7.3.2. „Lina N“ veekogu koos punase ETAK piirjoonega (2023 aasta ortofoto vasakul, 2005 paremal, Maa- ja Ruumiamet).

4. -124045083 EELIS ID „Pammana“

Ajutine veekogu Pammana-Murika rannaniidul. Suvel kuiv, tormiga ühendus merega. Inventuuri ajal oli tuul mere poolt ning piirkond üleujutatud. Soolsus 6,2 psu. Polügoon valdavalt kaetud tiheda pillirooga (tugev roostumine on aset leidnud viimase 20 aasta jooksul), põhjapoolses osas esinenud VST (tähk-vesikuust, kamm-koerakeel, harilik hanehein) oli kaetud ohtra lahtise niitja vetikaga (foto 7.4.1).

Elupaigatüüp: Hetkel EELISes polügoonil kattuvad elupaigatüübid rannikulõukad (1150*) ja rannaniidud (1630*). Veekogu on ajutine ja ei vasta elupaigatüübi 1150* määratlemise kriteeriumitele.

LK seisund: Ei hinnatud.

LK liigid: Lääne-sõlmheina (LK II) esinemine vajab registreerimist.

Muu info: Mere ja roostiku vahelisel alal on veel säilinud lagedam ala, kus kasvab rikkalikult soolakuliike, ka haruldasi. Suurema liigirikkuse ala jääb piirkonda 58.62781; 22.52923. Roostiku jätkuva laienemise tõttu tuleks soodustada nimetatud vööndi ilma kõrge KVT-ta püsimist. Ortofotode põhjal on põhjapoolne veesilmaga osa väga noor, kujunenud viimase 10 aasta jooksul. Polügooni põhjapoolsemas osas roog osaliselt niidetud ja seal on lammaste karjamaa.

Foto 7.4.1. Lahtine vetikas ala põhjaosas.

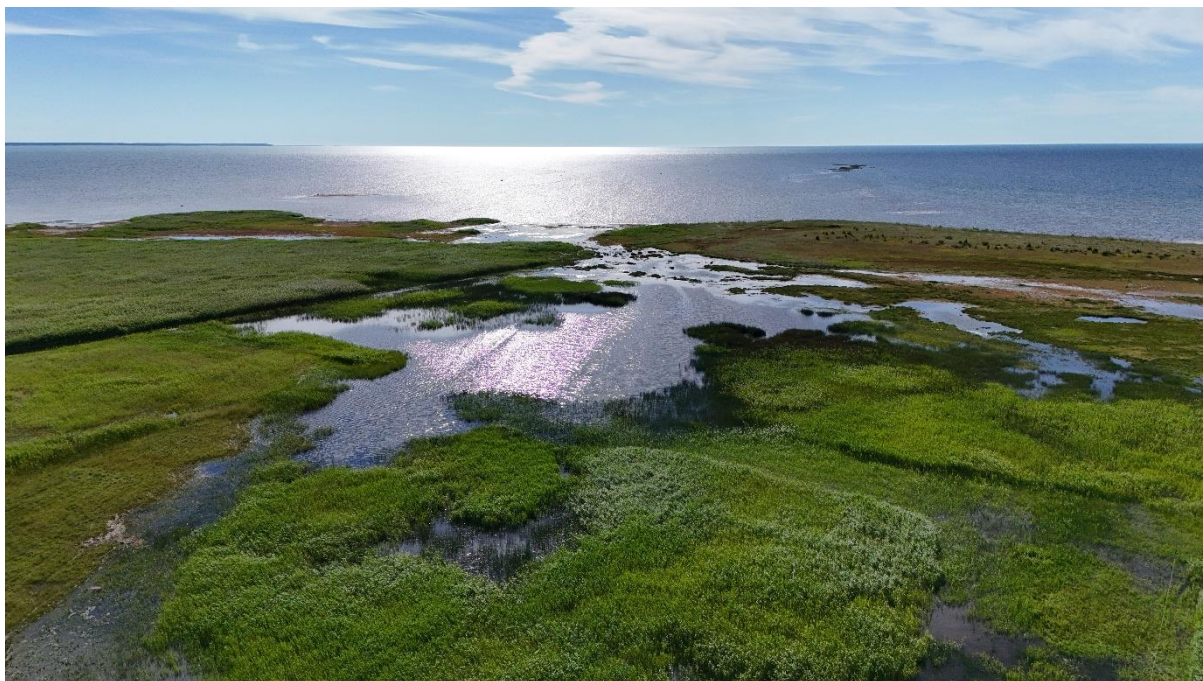

Foto 7.4.2. Ala põhjaosa 01.07.25.

5. 1926645481 EELIS ID „Muhu mereäärne“

Merest eraldunud nimetu veekogu Muhus. Riimveeline, soolsus 6,3 psu. Piiratud ühendus merega nii kagu- kui lõunaosas. Sügavus 0,6-0,7 m. KVT katvus 40%. VST katvus 70%, domineerivad õistaimed. Esinevad kare- ja sile mändvetikas, harilik hanehein, tähk-vesikuusk.

Elupaigatüüp: Veekogu vastab elupaigatüübi 1150* määratlemise kriteeriumitele, ühendus merega on piiratud ning esinevad tunnusliigid. Soolsuse, liigilise koosseisu ja merega ühenduse tõttu d-alltüüp.

LK seisund: LK väärtus B. Hea esinduslikkusega veekogu. Kõrge VST% ja sügavus > 0,5 m, seetõttu struktuuri ja funktsioonide hinnang I.

LK liigid: LK liike ei leitud.

Muu info: Veeühendus merega ilmastikuoludest sõltuvalt varieeruv. Mere ja lõuka vahel Suurlaiule viiv tee võib olla täielikult üleujutatud või vaid osaliselt üleujutatud (foto 7.5).

Foto 7.5. Veekogu lõunapoolne ühendus merega 11.06.2023 (vasakul) ja 11.06.2015 (paremal) (Maa- ja Ruumiamet)

6. VEE2062020 Lammaslaht

Mereäärne väga madal veekogu Küdema lahe piirkonnas (foto 7.6.1). Soolsus 0,7 psu. Magevee sissevool veekogu kõrval esinevatest allikatest. Ühendus merega ca meeter lai, kuid väga madal (1 cm). Sõltub ilmastikuoludest. Õhukese mudakihi all kivine. VST katvus 30%, peamiselt mändvetikad.

Elupaigatüüp: Veekogu vastab elupaigatüübi 1150* määratlemise kriteeriumitele ning esinevad tunnusliigid, sh lõuka-mändvetikas. Kõrgus <1 m üle merepinna, a-alltüüp.

LK seisund: LK väärtus B. Väga hea esinduslikkuse ja struktuuriga veekogu, domineerivad mändvetikad ja KVT osakaal madal. Madaluse tõttu on funktsioonide hinnang III, kuid väga väärtuslik on kaldataimestik: sepsikasoo, kus foto järgi võib oletada ka LK II kategooria liigi alpi võipätaka (*Pinguicula alpina*) esinemis

LK liigid: Lääne-mõõkrohu, kahkjaspunase sõrmkäpa ja soo-neiuvaiba (kõik LK III) esinemine on juba registreeritud EELISes. Mustjas sepsikas (LK II) vajab registreerimist. Kui osutub tõeks alpi võipätaka esinemine, oleks see täiesti uus leiupiirkond
https://ottluuk.github.io/atlas/taxon/Pinguicula_alpina.html

Muu info: Lõukast väljaspoole jäävates veesilmades kasvas skorpionsammal ja määramata jäänud mändvetikas (foto 7.6.2). Veekogu toitvad suur Lammaslahe allikas ja mitmed väiksemad on kindlasti kaitset väärivad.

Foto 7.6.1. Lammaslaht 01.07.2025

Foto 7.6.2. Lammaslahe lähistel oleva allikalise veesilma taimestik: mändvetikad ja skorpionsammal.

7. VEE2062510 Suuremõisa laht

Mageveeline madal veekogu Muhu edelaosas, mida läbib oja Nossä soon. Sägavus 0,4-0,5 m, mudakiht sama paks. Lõukas esineb ohtralt pilliroogu, laialehist hundinuia, kaislat ja tarnu ning suured kuuskheina väljad. Kuuskhein ulatub veest tugevalt välja ning on erandina arvestatud KVT % sisse (foto 7.7.1). VST katvus 80%. Domineerib ruuge mändvetikas, mille tihe kooslus ulatub veepinnani (foto 7.7.2), ohtralt lõuka-mändvetikat, esinevad ka õrn mändvetikas ning kammkoerakeel.

Elupaigatüüp: Hetkel täielikult 7230 alasse kuuluv veekogu. Avavee olemasolu (> 2 ha) ja lõukale iseloomulike mändvetikate esinemise põhjal soovitate muuta elupaigatüübiks 1150*, aalltüüp.

LK seisund: LK väärtus C. Esineb ohtralt mändvetikat, seetõttu väga hea esinduslikkusega. Struktuur II ja funktsioonide hinnang III, kuna KVT katvus suur ja mudakiht paks.

LK liigid: LK aluseid liike ei leitud.

Muu info: Inventeerimine raskendatud, kuna tihe pinnani ulatuv taimestik takistas tugevalt ujuvalusega liikumist. Paks mudakiht ei võimaldanud jalgsi liikumist.

Joonis 7.7.1. Hariliku kuuskheina väljad Suuremõisa lahes 03.07.2025.

Joonis 7.7.2. Pinnale ulatuv ruuge mändvetika kooslus Suuremõisa lahe keskosas 03.07.2025.

8. VEE2070600 Liisagu järv

Mageveeline täielikult mõõkrohusooga (7210*) ümbritsetud veekogu Koorunõmme looduskaitsealal. Valdavalt väga madal (0,2 m), väga paksu mudaga (0,7 m). Mõõkrohu esinemine „lõputu“, KVT 80%. VST katvus 10%. Sarnase ohtrusega esinesid kare mändvetikas ja vesihernes. Mändvetikat raske märgata, kuna taimed väga väikesed ja kaetud ohtra epifüütoniga (tõenäoliselt ränivetikad ja detriit) (foto 7.8).

Elupaigatüüp: Seniseks elupaigatüübiks EELISes 3140. Veekogu vastab elupaigatüübi 1150* määratlemise kriteeriumitele ning esinevad tunnusliigid, b-alltüüp.

LK seisund: LK väärtus C. Hea esinduslikkusega, esinevad mändvetikad. Struktuur III: KVT katvus väga kõrge. Funktsioonide hinnang III, kuna paks mudakiht ja ohtralt epifüütonit.

LK liigid: Lääne-mõõkrohu ja hariliku porsa (LK III) esinemine on juba registreeritud EELISes.

Foto 7.8. Epifüütide ja detriidiga kaetud kare mändvetikas Liisagu järves 01.07.2025.

9. VEE2070900 Ruusmetsa järv

Mageveeline valdavalt mõõkrohusooga (7210*) ümbritsetud veekogu Koorunõmme looduskaitsealal. Domineeriv vee sügavus 0,4 m, maksimaalne 0,9 m. Väga paks muda, valdavalt 0,5 m, kuid ühes servas ka > 1 m. Servas mõõkrohi, tungib ka üksikute taimedena vette, seda mujal eriti ei märganud. Servas ka pilliroogu ja niitjat tarna, kare kaisel. Vees kohati hõre roog. VSTst leidis vaid 2 vesiherne taime.

Elupaigatüüp: Seniseks elupaigatüübiks EELISes 3140. Veekogu vastab elupaigatüübi 1150* määratlemise kriteeriumitele. VST katvus madal, kuid b-alltüübina kvalifitseerub 1150* elupaigatüübiks.

LK seisund: LK väärtus C ja esinduslikkus C. Mändvetikad puuduvad ja VST katvus väga madal. Rohke epifüütide ja paksu mudakihi tõttu funktsioonide hinnang III.

LK liigid: Lääne-mõõkrohu, hariliku porsa (LK III) ja mustja sepsika (LK II) esinemine on juba registreeritud EELISes.

10. VEE2070910 Navajärv

Mageveeline täielikult mõõkrohusooga (7210*) ümbritsetud kitsas veekogu Koorunõmme looduskaitsealal. Mõõkrohu esinemine „lõputu“, KVT katvus nõos 90%. Avavees ka pilliroog. Väga paksu mudakihi ja väga õhukese veekihiga veekogu. Muda paksus valdavalt 0,8 m, kitsamas kohas > 1 m. VSTst vaid vesihernes.

Elupaigatüüp: Seniseks elupaigatüübiks EELISes 3140. Veekogu vastab elupaigatüübi 1150* määratlemise kriteeriumitele. VST katvus madal, kuid b-alltüübina kvalifitseerub 1150* elupaigatüübiks.

LK seisund: LK väärtus C. Esinduslikkus C, kuna VST 1% ning mändvetikad puuduvad. Struktuuri ja funktsioonide hinnang III. KVT % suur, mudakiht väga paks.

LK liigid: Lääne-mõõkrohu, hariliku porsa (LK III) ja mustja sepsika (LK II) esinemine on juba registreeritud EELISes

Muu info: Selles projektis inventeeritud veekogudest kõige paksema mudakihi. Polnud piisavalt pikka vahendit mudakihi tegeliku paksuse mõõtmiseks.

11. VEE2070920 Linajärv

Mageveeline täielikult mõõkrohusooga (7210*) ümbritsetud veekogu Koorunõmme looduskaitsealal. KVT katvus 95%. Veealal pilliroog ja tarnad (luhttarn, niitjas tarn) (foto 7.11.1). VST katvus 40%: mändvetikad, hein-penikeel, vesihernes (foto 7.11.2).

Elupaigatüüp: Seniseks elupaigatüübiks EELISes 3140. Veekogu vastab elupaigatüübi 1150* määratlemise kriteeriumitele ning esinevad tunnusliigid, b-alltüüp.

LK seisund: LK väärtus C. Esinduslikkus B, mändvetikate ohtrus 5, kuid ei domineerinud. Struktuur III, kuna KVT osakaal väga suur. Funktsioonide hinnang II: vee sügavus ja mudakihi paksus valdavalt < 0,5 m.

LK liigid: Lääne-mõõkrohu (LK III) esinemine on juba registreeritud EELISes.

Foto 7.11.1. Tarnad Linajärves 28.06.2025.

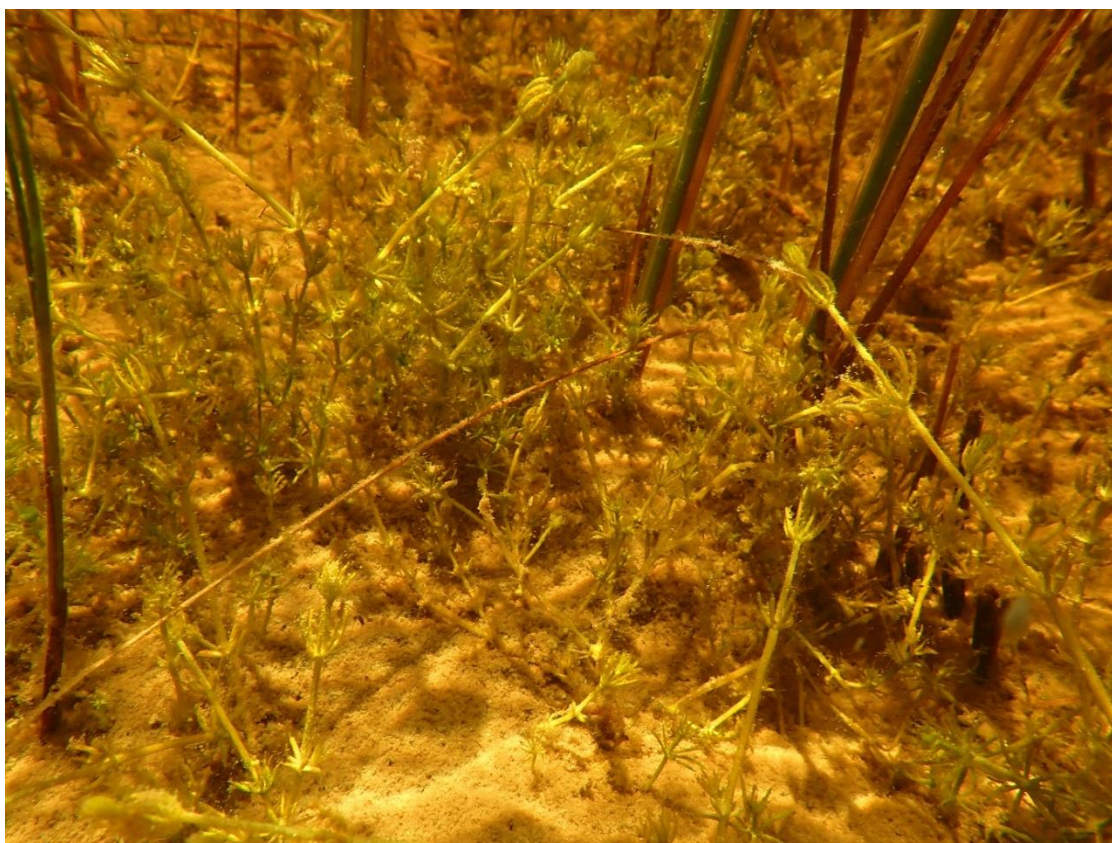

Foto 7.11.2. Keskmine mändvetikas Linajärves 28.06.2025.

12. VEE2071000 Kivijärv (Rahtla Kivijärv)

Mageveeline täielikult mõõkrohusooga (7210*) ümbritsetud veekogu Koorunõmme looduskaitsealal. KVT nii veekogu servas kui keskel, ca 65%. VSTst vaid vesihernes.

Elupaigatüüp: Seniseks elupaigatüübiks EELISes 3140. Veekogu vastab elupaigatüübi 1150* määratlemise kriteeriumitele. VST katvus madal, kuid b-alltüübi korral kvalifitseerub 1150* elupaigatüübiks.

LK seisund: LK väärtus C. Esinduslikkus C, kuna VST 1% ning mändvetikad puuduvad. Struktuur tase III ja funktsioonide hinnang II. KVT % suur, vee sügavus ja mudakihi paksus valdavalt < 0,5 m.

LK liigid: Lääne-mõõkrohu (LK III) esinemine on EELISes elupaigatüübina registreeritud, kuid kaitsealuste liikide kihil mitte. Hariliku porsa (LK III) ja mustja sepsika (LK II) esinemine on juba registreeritud EELISes.

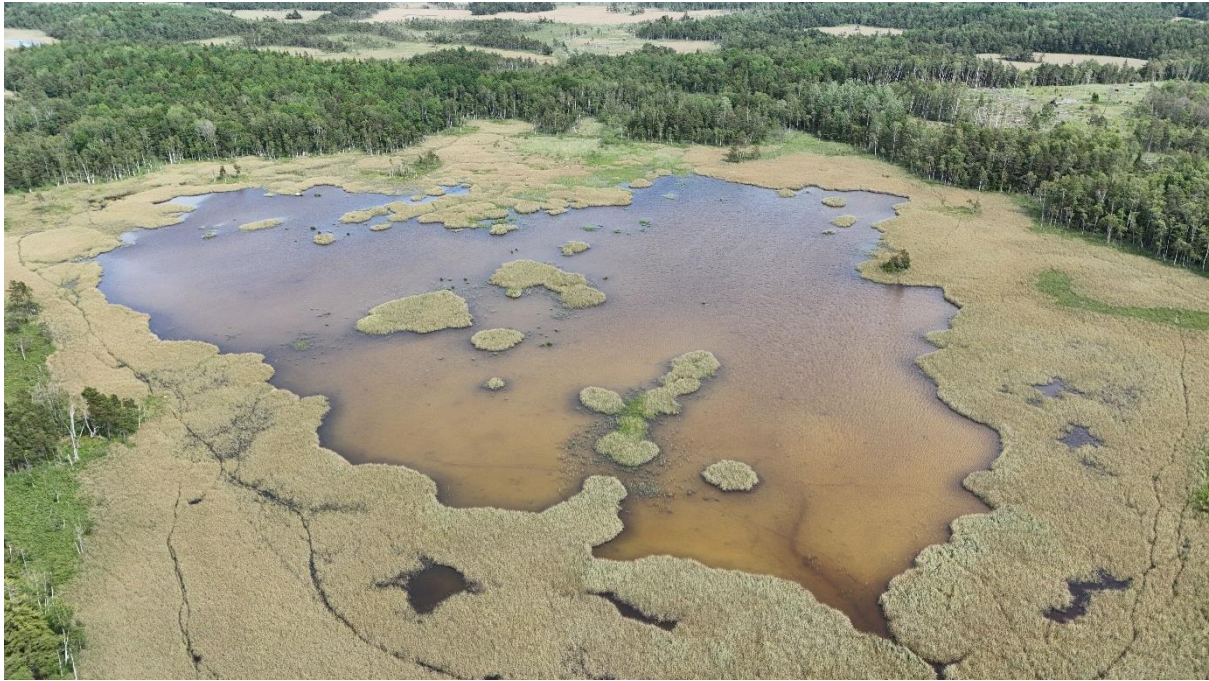

Foto 7.12. Kivijärv 28.06.2025.

13. VEE2071900 Saanalaht

Riimveeline merelähedane (ca 115 m) veekogu Saaremaa kaguosas. Merega ühendab kitsas kraav. Soolsus 4 psu. KVT katvus 30%, avavees kohati hõre roog. VST katvus 80%. Ohtralt esinesid mändvetikad (eurühaliinsed liigid kare ja ruuge mändvetikas, madalat soolsust taluv lõuka-mändvetikas, riimveele iseloomulik kähär mändvetikas) (foto 7.13.1). VST õistaimedest esines siin-seal vahelmise näkirohi (foto 7.13.2).

Elupaigatüüp: Vastab elupaigatüübi 1150* määratlemise kriteeriumitele ning esinevad riimveelisele lõukale iseloomulikud liigid. Soolsuse, liigilise koosseisu ja merega ühenduse tõttu d-alltüüp.

LK seisund: LK väärtus A. Väga hea esinduslikkuse ja struktuuriga (kõrge VST %) veekogu. Valdav vee sügavus < 0,5 m, funktsioonide hinnang II.

LK liigid: Vahelmise näkirohu (LK II) esinemine vajab registreerimist.

Foto 7.13.1. Kare- ja ruuge mändvetikas Saanalahes 04.07.2025.

Foto 7.13.2. Vahelmine näkirohi Saanalahes 04.07.2025.

14. VEE2071960 Saastna laht

Veekogu Saaremaa kaguosas, mis merest eraldunud kitsa maaribaga (laius ca 40-100 m). Merega ühenduskraav, mille veetase inventuuri ajal tavapärasest kõrgem. Soolsus 2,3 psu. VST katvus 80%, domineerisid mändvetikad, suurima ohtrusega ruuge mändvetikas.

Elupaigatüüp: Veekogu vastab elupaigatüübi 1150* määratlemise kriteeriumitele ning esinevad tunnusliigid, sh lõuka-mändvetikas, a-alltüüp.

LK seisund: LK väärtus A. Väga hea esinduslikkuse ja struktuuriga (kõrge VST %) veekogu. Valdav vee sügavus 0,6 m, kuid muda paksus 0,3-0,4 m, seetõttu funktsioonide hinnang II.

LK liigid: LK III kategooria liikide lääne-mõõkrohi, kahkjaspunase sõrmkäpp, soo-neiuvaip ning LK II liikide vaheline näkirohi ja liht-randpung esinemine vajab registreerimist.

Muu info: Settes esines väga palju ca 0,5 m läbimõõduga lohkusid (foto 7.14), mis tõenäoliselt tekitatud veelindude või kalade poolt.

Foto 7.14. Settes esinenud lohud Saastna lahes 02.07.2025.

15. VEE2072630 Nimi teadmata, „Väike väin“

Risti-Virtsu ja Orisaare-Väike väin maantee vahel jääb veekogu. Püsivalt inimese poolt muudetud: piirneb tammidega ning tehisklik süvendatud kanal mereni. Soolsus 6,5 psu. Sügavus 0,8-0,9 m. VST katvus 90%, ohtruse järjekorras: tähk-vesikuusk, ruuge ja kare mändvetikas, kamm-koerakeel, harilik hanehein.

Elupaigatüüp: Ei määratle 1150* elupaigatüübiks, kuna kalda-ala suures ulatuses tehisklik.

LK seisund: Ei hinnatud.

LK liigid: LK alused liigid puudusid.

16. VEE2072900 Santse lõpp

Merelähedane (ca 130 m) veekogu Kübassaare poolsaarel. Soolsus 4,7. Nähtav ühendus merega puudub. Merest eraldab kruusatee ja veesilmadega märgala. Vee sügavus 0,5 m. VST katvus 90%, vaid mändvetikad. Laialdasematel aladel ruuge- ja kareda mändvetika kooslused (fotod 7.16.1, 7.16.2). Ruuge mändvetika koosluse sees kohati riimveeline liht-mändvetikas.

Elupaigatüüp: Veekogu vastab elupaigatüübi 1150* määratlemise kriteeriumitele ning esinevad tunnusi liigid. Soolsuse ja oligohaliinses vees esineva liht-mändvetika esinemise tõttu d-alltüüp.

LK seisund: LK väärtus A. Väga hea esinduslikkuse ja struktuuriga veekogu, ohtralt mändvetikaid. Valdav vee sügavus 0,5 m, vee läbipaistvus veidi vähenenud, funktsioonide hinnang II.

LK liigid: LK aluseid liike ei leitud.

Muu info: Vesi veidi hägune.

Foto 7.16.1. Pinnani ulatuv ruuge mändvetika kooslus Santse lõpp lõukas 26.06.2025.

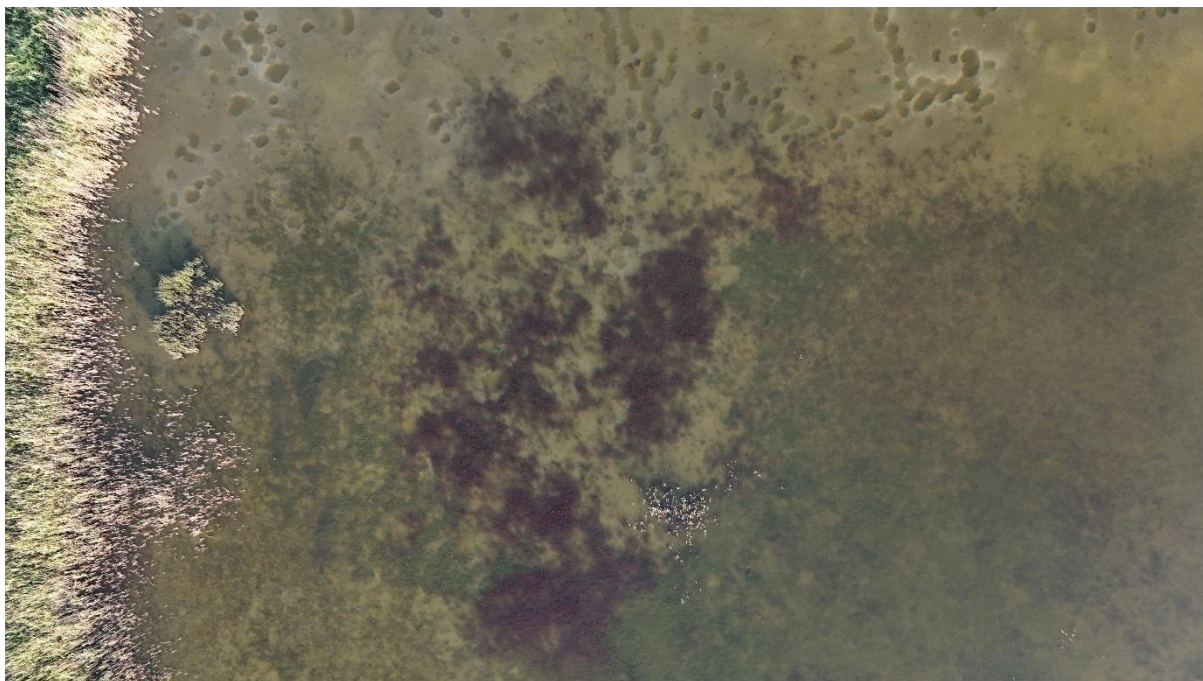

Foto 7.16.2. Ruuge (punane) ja kareda (roheline) mändvetika kooslused Santse lõpp lõukas 26.06.2025.

17. VEE2072910 Arjulaht

Riimveeline veekogu Kübassaare poolsaarel. Merest eraldatud teetammiga, millel on veetaseme reguleerimissüsteem. Lahe lõunaosas soolsus 5,3 psu. Põhjaosas varasemate mõõtmiste põhjal 3,1 psu¹⁴. Vee sügavus valdavalt 0,9 m, põhjaosas madalam. KVT katvus madal (harilik pilliroog, kare kaisel). VST katvus 80%, vaid mändvetikad, ohtruse järjekorras: ruuge-, balti-, kare- ja kähar mändvetikas.

Elupaigatüüp: Veekogu vastab elupaigatüübi 1150* määratlemise kriteeriumitele ning esinevad riimveelised tunnusliigid. Soolsuse, liigilise koosseisu ja merega ühenduse tõttu d-alltüüp.

LK seisund: LK väärtus A. Väga hea esinduslikkuse ja struktuuriga veekogu, ohtralt mändvetikaid. Valdav vee sügavus 0,5 m, vee läbipaistvus veidi vähenenud, funktsioonide hinnang II.

LK liigid: LK aluseid liike ei leitud.

Muu info: Kalastusveekogu.

¹⁴ Rohtla, Svirgsden jt (2021) [Otoliidi mikrokeemia meetodite kasutamine kalade täiendi tekkimise uurimisel](#)

18. VEE2073100 Muraja lõpp

Merelähedane (ca 200 m) riimveeline veekogu. Kaardiandmete põhjal kitsa kraaviga merega ühenduses. Muraja lõpp ja Väike-Muraja lõpp omavahel eristatud madala kiviaiaga (foto 7.18), omavaheline veeühendus teadmata (tihe roog). Domineerisid mändvetikad: kare-, ruuge- ja balti mändvetikas. VST õistaimedest vähemal määral vahelmine näkirohi ja kamm-koerakeel.

Elupaigatüüp: Veekogu vastab elupaigatüübi 1150* määratlemise kriteeriumitele ning esinevad tunnusliigid. Soolsuse, liigilise koosseisu ja merega sagedase ühenduse tõttu d-alltüüp.

LK seisund: Soovitame käsitleda Muraja lõppu ja Väike-Muraja lõppu ühtse tervikuna, kuna inimtekkeline eraldusriba kitsas ja ei ole märkimisväärsed erisusi veekogude näitajate ega hinnangute vahel. 2025 aasta andmete põhjal hindamistulemused on mõlemal poolel ja kogu veekogul praktiliselt samad. KVT katvus 30-50%, struktuur II. Vee sügavus Muraja lõpus ning ühendatud veekogus on valdavalt 0,5-0,6 m, seetõttu funktsioonide hinnang I. Väike-Muraja lõpus on veesügavus 0,5 m, seetõttu jääb funktsioonide hinnang napilt tasemele II. Koondhinnangut – LK väärtus A – see ei mõjuta.

LK liigid: Vahelmise näkirohu (LK II) esinemine vajab registreerimist.

Foto 7.18. Kiviaiast ja taimestikust eraldusriba Muraja (vasakul) ja Väike-Muraja lõpu vahel 25.06.2025.

19. VEE2073110 Väike-Muraja lõpp

Muraja lõpust põhja pool paiknev, sellest kiviaiaga eraldatud veekogu. Soolsus 4,3 psu. Väike-Muraja lõpu KVT ja VST katvus oli väiksem võrreldes Muraja lõpuga. VST liigiline koosseis oli ühe erandiga sama, mis Muraja lõpus: esines kähar mändvetikas, kuid balti mändvetikat ei leitud.

Elupaigatüüp: Veekogu vastab elupaigatüübi 1150* määratlemise kriteeriumitele ning esinevad tunnusliigid. Soolsuse ja liigilise koosseisu tõttu d-alltüüp.

LK seisund: Soovitame käsitleda Muraja lõppu ja Väike-Muraja lõppu ühtse tervikuna, kuna inimtekkeline eraldusriba on kitsas ja ei ole märkimisväärsed erisusi veekogude näitajate ega hinnangute vahel. 2025 aasta andmete põhjal hindamistulemused on mõlemal poolel ja kogu veekogul praktiliselt samad. KVT katvus 30-50%, struktuur II. Vee sügavus Muraja lõpus ning ühendatud veekogus on valdavalt 0,5-0,6 m, seetõttu funktsioonide hinnang I. Väike-Muraja lõpus on veesügavus 0,5 m, seetõttu jääb funktsioonide hinnang napilt tasemele II. Koondhinnangut A see ei mõjuta.

LK liigid: Vahelmise näkirohu (LK II) esinemine vajab registreerimist.

Muu info: Ligikaudu neljandik kaldajoonest piirneb karjamaaga, sel alal pillroog osaliselt niidetud või söödud.

20. VEE2073300 Lubi auk

Rannaniiduga (1630*) ümbritsetud riimveeline veekogu, mis on merest eraldatud madala, 15-30 m laiuse, maaribaga. Inventuuri ajal veetase tavapärasest 10-20 cm kõrgem (foto 7.20.1) ning esines mitmeid madalaid katkendlikke ühenduskohti merega. Veeühendus sõltub ilmastikuoludest, ortofotode põhjal püsiv veeühendus puudub. Soolsus 6,4 psu. Palju lahtist vetikat. Seetõttu ei olnud võimalik tuvastada kinnitunud VST katvust ja esinemist. Liikidest esines kamm-koerakeel, hanehein, heinmuda, sile- ja balti mändvetikas.

Elupaigatüüp: Veekogu määrata elupaigatüübiks 1150*, kuna vastab elupaigatüübi määratlemise kriteeriumitele ning esinevad riimveelisele lõukale iseloomulikud liigid. Soolsuse, liigilise koosseisu ja merega sagedase ühenduse tõttu d-alltüüp.

LK seisund: LK väärtus B. Väga hea esinduslikkuse ja struktuuriga veekogu. Niitvetikate ohtruse tõttu funktsioonide hinnang III.

LK liigid: Mustja sepsika (LK II) esinemine vajab registreerimist.

Muu info: Asub karjamaal, pilliroo majandamise jäljed (foto 7.20.2).

Foto 7.20.1. Üleujutatud karjamaa lõuka Lubi auk loodeserval vaatega lõunasse 25.06.2025.

Foto 7.20.2. Lubi auk 25.06.2025.

21. VEE2077100 Kaarmise järv

Saneeritud veekogu. Enne saneerimist oli järv suures osas kinni kasvanud ning keskmine vee sügavus 0,3 m (foto 7.21.1)¹⁵. Inventuuri ajal oli vee sügavus valdavalt 0,7-0,9 m. Veekogu läbib 1,1 m sügavune kanal. Vee läbipaistvus põhjani. VST katvus 90%, ujulehtedega taimestiku katvus 10 %. Taimestik oli veekogus laiguti vahelduv: esines nii tiheda kareda mändvetika, krobeline mändvetika kui ka ujuva penikeele domineerimisega alasid (fotod 7.21.2, 7.21.3). Kolmandik järvekaldast inimeste poolt hooldatud ja niidetud. Vastaskaldal madalakasvuline taimistu (foto 7.21.4).

Elupaigatüüp: Seniseks elupaigatüübiks EELISes 3150. Enne saneerimist vastas järve taimestik tõepoolest rohketoitelisele veekogule. Seda olid aastakümnete vältel väetanud kaldal asunud kolhoosilaut ja saunuvila (info pärineb vestlusest kohaliku elaniku Viive Koppeliga välitööde ajal). Kümmeaastat taotleti kohalike poolt järve päästmist “kliinilisest surmast” (A. Järveti võrdlus). Tühjaksloomise, setete kuivatamise ja eemaldamise järel oli taastatud järve sügavus 2014 suveks kuni 2 m (Saarte Hääl 15.07.2014). Selgus aga, et sette eemaldamine avas suurima järve toitva allika lähistel (40-50 m kaugusel) 1,1 m sügavuse ja 0,5 m läbimõõduga karstiava, mille kaudu jooksis ära >100 000 m³ vett. 2016 aasta suveks oli Kaarmise järv praktiliselt veeta, karstiavasse valati (ilma Keskkonnaametiga kooskõlastamata) 2 m³ betooni ning tasapisi hakkas vesi kogunema, ehkki pole enam saavutanud saneerimisjärgset taset. Eelkirjeldatud inimtekkeliste muutuste järel on arusaadav, miks Kaarmise järve tüübi määramine LD direktiivist lähtuvalt on keeruline. Veel 1950ndail (uuringud 1956 ja 1958) on järves olnud rohkesti liigini määramata mändvetikaid ning mitut liiki penikeeli. Aastal 1968 pole mändvetikaid enam märgitud. Olemasolevad napid andmed lubavad oletada, et järv muutus eutroofseks või koguni hüpertroofseks. Looduskaitse väärtuse hindamisel tundus praegust seisust arvestades kõige sobivam liigitada Kaarmise järv keskoiteliseks (3130) veekoguks, mille vee alt välja jäänud vööndis idakallast asustab keskmise- või madalakasvuline niiskuslembene taimestik: lünkarn, ojatarn, sootulikas, load, soomusalss jt. Kas selline elupaik püsib, sõltub järve edasisest saatuses - mõõduka troofsuse püsimiseks võiks saneerimise mõju olla pikaajaline. Ehkki mändvetikate ohtrus oli uuringu ajal suur, oli 2025 suvel Kaarmise vee erijuhtivus 175,9 µS/cm tublisti madalam elupaiga 3140 jaoks iseloomulikuks peetavast (nt tüüpiliseks 3140 elupaigaks olevas Viisjaagu järves 542 ja Porkuni järves 430,8 µS/cm).

LK seisund: LK väärtus B. Hea esinduslikkusega veekogu, kuna vähemalt poolal veepiirist madalakasvuline taimistu. Struktuur II: vee läbipaistvus põhjani, pH küll 9,13, kuid ilmselt tingituna rohke taimestiku (VST katvus 90%) fotosünteesist. Funktsioneerimise hinnang II: kui karstiavade jätkuva sulgemisega õnnestub veetaset hoida. V. Koppeli andmeil on ka väiksemaid karstiavasid, mida on püütud saviga täita.

LK liigid: Apteegikaani (LK II) esinemine on juba registreeritud EELISes.

Muu info: Kolmandik järvekaldast inimeste poolt hooldatud ja niidetud. Osa roostikku on aga just kohalike elanike palvel säilitatud.

¹⁵ Projektbüroo Koda OÜ (2011). [Kaarma valla Kaarmise järve saneerimine. Ehitusprojekt.](#)

Foto 7.21.1. Kaarmise järve vabaveeline pind oktoober 2010¹⁵.

Foto 7.21.2. Kareda mändvetika kooslus Kaarmise järves 17.06.2025.

Foto 7.21.3. Ujuv penikeel Kaarmise järves 17.06.2025.

Foto 7.21.4. Kaarmise järv vaatega põhja suunas 17.06.2025.

22. VEE2079500 Põldealune laht

Vähesoolane (soolsus 2,6 psu) veekogu Saaremaa kaguosas. Ühendus merega läbi Aenga lahe, lisaks ca 300 m pikk väga kitsas kraav mere suunas veekogu loodeosas. Veesügavus 0,8-0,9 m, läbipaistvus kohati < 0,5 m. KVT katvus 20%, VST katvus 30 %. Servas taimestik puudub või hõre, keskel tihe mändvetikakooslus (kare-, ruuge-, lõuka-, kähar mändvetikas). VST õistaimedest vahelmine näkirohi ja kamm-koerakeel.

Elupaigatüüp: Veekogu vastab elupaigatüübi 1150* määratlemise kriteeriumitele ning esinevad tunnusliigid, sh lõuka-mändvetikas. Ühendus merega limiteeritud, a-alltüüp.

LK seisund: LK väärtus A. Väga hea esinduslikkuse ja struktuuriga veekogu, ohtralt mändvetikaid. Valdav veesügavus 0,5 m, vee läbipaistvus veidi vähenenud, funktsioonide hinnang II.

LK liigid: Lääne-mõõkrohu (LK III), vahelmise näkirohi ja liht-randpunga (mõlemad LK II) esinemised on juba registreeritud EELISes.

23. VEE2079600 Aenga laht

Rannaniiduga (1630*) ümbritsetud merelähedane (150-200 m) riimveeline veekogu Saaremaa kaguosas. Ühendus merega hooldatud kraavi kaudu. Soolsus 5,9 psu. Veetase tavapärasest kõrgem. VST katvus kõrge (90%), domineerivad kare mändvetikas ja kamm-koerakeel.

Elupaigatüüp: Veekogu vastab elupaigatüübi 1150* määratlemise kriteeriumitele ning esinevad riimveelised tunnusliigid (balti- ja sile mändvetikas, harilik heinmuda). Soolsuse, liigilise koosseisu ja merega ühenduse tõttu d-alltüüp.

LK seisund: LK väärtus C. Hea esinduslikkus, mändvetikaid esineb ohtralt, kuid ei domineeri. Struktuuri säilimine I: KVT katvus madal. Esineb rohkelt niitjat vetikat ja epifüütonit, seetõttu funktsioonide hinnang III.

LK liigid: Vahelmise näkirohi ja liht-randpunga (mõlemad LK II) esinemine on märgitud ka Kose (2012)¹⁶, kuid ei ole kantud EELIS kaitsealuste liikide kaardikihile.

Muu info: Karjamaaga ümbritsetud, roog niidetud või söödud.

24. VEE2081510 Oogilaht

Riimveeline merelähedane (kaugus ca 120 m) veekogu Kahtla laiul Saaremaa kaguosas. Ühenduskraav merega lahe idaosas, ortofoto põhjal kõrgema veeseisuga võimalik ühendus ka põhjatipust. Soolsus 6,2 psu. Veesügavus 0,4-0,6 m, läbipaistvus polnud päris põhjani. KVT vaid servades, peamiselt pilliroog. VST 30%, domineeris tähk-vesikuusk, vähesel määral esines kamm-koerakeel.

¹⁶ Kose (toim.) (2012) [Rannikulõukad Eestis ja Läänemere keskosas Arengulugu, geoloogia ja hüdroloogia. elustik ning looduskaitseline väärtus](#)

Elupaigatüüp: Veekogu vastab elupaigatüübi 1150* määratlemise kriteeriumitele ning esinevad tunnusliigid, sh lõuka-mändvetikas. Soolsuse, liigilise koosseisu ja merega ühenduse tõttu d-alltüüp.

LK seisund: LK väärtus ja esinduslikkus C, domineerib tähk-vesikuusk. Struktuuri ja funktsioonide hinnang II, kuna KVT 40% ja vee läbipaistvus ei olnud hea.

LK liigid: LK aluseid liike ei leitud.

Muu info: Lahe tagaosas on rajatud tehisk väike lahesopp koos saunamaja ja ujumissillaga. 2019 või 2020 on puhastatud ja laiendatud ühenduskraav merega. Viimase paari aasta jooksul on oluliselt süvendatud ühendusteed hoonest kraavini.

25. VEE2082010 Purme abaja

Mereäärne vähesoolane (soolsus 2,6 psu) veekogu Saaremaa kaguosas. Merest eraldab kitsas maariba (laius ca 30 m). VST katvus 40%, domineerivad mändvetikad. Ruuge mändvetikas esines laialdaselt tiheda kooslusena (foto 7.25). Ohtralt esines ka kamm-koerakeel.

Elupaigatüüp: Veekogu vastab elupaigatüübi 1150* määratlemise kriteeriumitele ning esinevad tunnusliigid, sh lõuka-mändvetikas. Ühendus merega limiteeritud, a-alltüüp.

LK seisund: LK väärtus A. Väga hea esinduslikkus, mändvetikad domineerivad. Struktuuri ja funktsioonide hinnang I, kuna veesügavus > 0,5 m, KVT katvus madal ja VST katvus 30 %.

LK liigid: LK aluseid liike ei leitud.

Foto 7.25. Ruuge mändvetika kooslus Purme abajas 02.07.2025.

26. VEE2087000 Kaalupi laht

Mageveeline veekogu Mullutu ja Vägara lahest läänes. Vesi tumepruun. Lai KVT vöönd veekogu servas, kus ahtalehine hundinui ja pilliroog kasvavad segamini. Ujulehtedega taimede katvus oli 30%, ohtralt esinesid valge vesiroos ja ujuv penikeel. VSTs suurima ohtrusega väike jõgitakjas, järgnesid lõuka- ja õrn mändvetikas.

Elupaigatüüp: Veekogu vastab elupaigatüübi 1150* määratlemise kriteeriumitele ning esinevad tunnusiigid, sh lõuka-mändvetikas, a-alltüüp.

LK seisund: LK väärtus A. Väga hea esinduslikkus, mändvetikate ohtrus kõrge. Struktuuri säilimine II, kuna KVT osakaal 50%. Funktsioonide hinnang I, kuna vee sügavus > 0,5 m ning muda paksus valdavalt 0,3 m.

LK liigid: Valge vesiroosi (LK III) esinemine vajab registreerimist.

Foto 7.26. Kaalupi lahe keskosa 25.06.2025.

27. VEE2088630 Nimi teadmata, „Mullutu630“

Mageveeline veekogu Mullutu lahest kirdes. Sarnaselt Kaalupi lahele moodustas KVT vööndi ahtalehine hundinui koos hariliku pillirooga (foto 7.27.1). Vee sügavus 0,6-0,9 m. KVT osakaal oli suur (60%), ortofotode põhjal oli veesisene KVT ala muutunud tihedamaks. VST liikidest esines 60% katvusega vaid männas-vesikuusk.

Elupaigatüüp: Veekogu vastab elupaigatüübi 1150* määratlemise kriteeriumitele, a-alltüüp.

LK seisund: LK väärtus B. Hea esinduslikkusega veekogu, VST katvus 60%. KVT katvus kõrge, seetõttu struktuuri hinnang II. Funktsioonide hinnang I: veesügavus > 0,5 m, mudakiht valdavalt 0,2 m.

LK liigid: Lääne-mõõkrohu (LK III) esinemine on juba registreeritud EELISes. Harilik porss (LK III) vajab registreerimist.

Muu info: EELIS elupaiga kaardikihil on märgitud, et veekogu on täielikult ümbritsetud mõõkrohusoo (7210*) elupaigatüübiga. Kogutud andmete põhjal on määrang ekslik. Välitööl

mõõkrohtu ei registreeritud, veekogu kaldavööndis esines pilliroo-hundinuia kooslus ning Mullutu lahe ja vaadeldud veekogu vahel domineeris pilliroog.

Foto 7.27.1. Ahtalehise hundinuia ja hariliku pilliroo vöönd nimetu veekogu ("Mullutu630") servas 25.06.2025.

28. VEE2159200 Loodevahe laht

Ageveeline veekogu Sõrve poolsaarel. Sügavus valdavalt 0,6 m, muda paksus 0,4 m. VST katvus 30%, mändvetikate liigirikkus ja ohtrus kõrge (5 liiki). VST õistaimedest vähese ohtrusega siberi vesikuusk, vahelmine näkirohi, harilik hanehein. Kaldaäärses madalas vees ohtralt niitjat vetikat, mändvetikatel epifüüton.

Elupaigatüüp: Veekogu vastab elupaigatüübi 1150* määratlemise kriteeriumitele ning esinevad tunnusliigid. Kõrgus ca 1 m üle merepinna, a-alltüüp.

LK seisund: LK väärtus A. Väga hea esinduslikkuse ja struktuuriga veekogu. Rohkelt mändvetikaid ja KVT osakaal madal. Vee sügavus on > 0,5 m, kuid mudakihi paksus on 0,4 m, seetõttu funktsioonide hinnang II.

LK liigid: Vahelmise näkirohu ja oja-haneputke (LK II) esinemine vajab registreerimist.

Muu info: Osaliselt ümbritsetud veisekarjamaaga, pilliroog osaliselt söödud.

8. Inventuuri koondtulemused

Uuritud veekogudest 50 veekogu määratleti kas esmakordselt või jätkuvalt elupaigatüübiks rannikulõugas (1150*). Saka järvega samas nõos paiknevad mõõkrohuga eraldunud väikesed nimetud veesilmad ja Pardikael on käsitletud ühe veekoguna. Ühe hindamisüksusena soovitame käsitleda ka Muraja lõpp ja Väike-Muraja lõpp veekogusid. Hinnangud on antud nii koos kui ka eraldi (Tabel 8). Kaheksale veekogule ei omistatud ühegi loodusdirektiivi elupaigatüüpi.

Kahe nimetu veekogu („Roopa“, „Pammana“) määratlust ei muudetud (EELIS kaardikihil elupaigatüüp rannaniit (1630*)). Kaarmise järve elupaigatüübiks määrati vähe- kuni kesktoimeline mõõdukalt kareda veega järv (3130).

Rannaladel paiknevad lõukad jäid mitmel juhul rannakarjamaa koosseisu. Täheldati kaldaveetaimestikust toitumise ja niitmise jälgi, kuid visuaalsel vaatlusel märkimisväärsed negatiivset (sh mehhaanilist substraadi või põhjataimestiku kahjustamist) kariloomade poolt uuritud veekogudes ei täheldatud.

Tabel 8. Looduskaitse seisundi ja väärtuse hindamistulemused. Veekogud esitatud tähestikulises järjekorras. ID number viitab veekogu kirjelduse alapeatükile aruandes ning järjestusele projekti tehnilises kirjelduses: Lääne-Saaremaa inventuuri veekogud 6.1-6.34, Saaremaa inventuuri veekogud 7.1-7.28. Samad ID numbrid on kasutatud ka kaardikihil ja andmehvormis. MV – mändvetikad, KVT – kaldaveetaimestik, VST – veesisene taimestik

ID	Veekogu nimi	Tüüp	Esinduslikkus		Struktuur		Funktsioneerimine		LK väärtus
6.07	Aastejärv	1150*b	A	MV ohtrus kõrge, MV domineerib	I	KVT < 30%, VST ≥ 30%	III	Niitvetikate ohtrus 4	B
6.21	Abajaloik	1150*d	B	VST katvus ≥10%, domineerivad heinmudad	I	KVT < 30%, VST ≥ 30%	II	Valdav vee sügavus 0,3-0,5 m	B
7.23	Aenga laht	1150*d	B	MV ohtrus ≥3, MV ei domineeri	I	KVT < 30%, VST ≥ 30%	III	Epifüütoni ohtrus 4, niitvetikate ohtrus 4	C
6.08	Arasoo	1150*b	A	MV ohtrus kõrge, MV domineerib	II	KVT 30-60%	II	Valdav vee sügavus 0,3-0,5 m	A
7.17	Arjulaht	1150*d	A	MV ohtrus kõrge, MV domineerib	I	KVT < 30%, VST ≥ 30%	II	Vee sügavus > 0,5 m, kuid vee läbipaistvus halb	A
6.28	Kaabna järv	1150*a	B	MV ohtrus ≥3, MV ei domineeri	II	KVT 30-60%	II	Valdav vee sügavus 0,3-0,5 m	B
7.26	Kaalupi laht	1150*a	A	MV ohtrus kõrge, MV domineerib	II	KVT 30-60%	I	Vee sügavus > 0,5 m, muda paksus ≤ 0,3 m	A
7.21	Kaarmise järv	3130	B	Pööllel veepiirist madalakasvuline taimistu	II	vee läbipaistvus põhjani, pH küll 9,13 (tõen. rohke VST fotosünteesi tulemus)	II	kui õnnestub karstiavade sulgemisega veetaset hoida	B
6.33	Katri luht	1150*b	A	MV ohtrus kõrge, MV domineerib	I	KVT < 30%, VST ≥ 30%	III	Epifüütoni ohtrus 4	B

6.14	Killatu järv	1150*b	A	MV ohtrus kõrge, MV domineerib	I	KVT < 30%, domineerib MV, madalakasvulise taimestiku ohtrus ≥ 2	II	Vee sügavus > 0,5 m, muda paksus $\leq 0,3$ m, epifüütoni ohtrus 3	A
6.01	"Killatu987"	0	–	–	–	–	–	–	–
7.12	Kivijärv (Rahtla Kivijärv)	1150*b	C	MV puudub, VST katvus 1%	III	KVT > 60%	II	Valdav vee sügavus 0,3-0,5 m	C
6.29	Koplimaa lõugas	0	–	–	–	–	–	–	–
6.19	Lahuksi järv	1150*b	A	MV ohtrus kõrge, MV domineerib	I	KVT < 30%, VST $\geq 30\%$	III	Vee sügavus < 0,3 m	B
7.06	Lammaslaht	1150*a	A	MV ohtrus kõrge, MV domineerib	I	KVT < 30%, VST $\geq 30\%$	III	Vee sügavus < 0,3 m	B
7.08	Liisagu järv	1150*b	B	MV ohtrus ≥ 2 , MV ei domineeri	III	KVT > 60%	III	Epifüütoni ohtrus 4, muda paksus $\geq 0,5$ m	C
7.11	Linajärv	1150*b	B	MV ohtrus ≥ 2 , MV ei domineeri	III	KVT > 60%	II	Valdav vee sügavus 0,3-0,5 m	C
7.03	"LinaN"	1150*b	B	MV ohtrus ≥ 2	III	KVT > 60%	II	Valdav vee sügavus 0,3-0,5 m	C
7.28	Loodevahe laht	1150*a	A	MV ohtrus kõrge, MV domineerib	I	KVT < 30%, VST $\geq 30\%$	II	Vee sügavus > 0,5 m, muda paksus valdavalt 0,4 m, epifüütoni ja niitja vetika ohtrused on 3	A
7.01	"Loodevahe N"	1150*a	A	MV ohtrus kõrge, MV domineerib	III	KVT>60%	III	Vee sügavus < 0,3 m	C
7.20	Lubi auk	1150*d	B	MV ohtrus ≥ 3 , MV ei domineeri	III	domineerib lahtine vetikas	III	Niitvetikate ohtrus 4	C
6.11	Meelusmaa soo	1150*b	A	MV ohtrus kõrge, MV domineerib	II	KVT 30-60%	II	Valdav vee sügavus 0,3-0,5 m	A
6.18	Meendrenina laht	1150*d	B	MV ohtrus ≥ 3 , MV ei domineeri	I	KVT < 30%, VST $\geq 30\%$	I	Vee sügavus > 0,5 m, muda paksus $\leq 0,3$ m	B
7.05	"Muhu mereäärne"	1150d	B	MV ohtrus ≥ 3 , MV ei domineeri	I	KVT 30-50%, VST $\geq 70\%$	I	Vee sügavus > 0,5 m, muda paksus $\leq 0,3$ m	B
7.27	"Mullutu630"	1150*a	B	VST katvus $\geq 10\%$, domineerib	II	KVT 30-60%	I	Vee sügavus > 0,5 m, muda paksus $\leq 0,3$ m	B

				männas- vesikuusk					
7.18	Muraja lõpp	1150*d	A	MV ohtrus kõrge, MV domineerib	II	KVT 30-60%	I	Vee sügavus valdavalt 0.5 m või enam	A
	Muraja ühendatud	1150*d	A	MV ohtrus kõrge, MV domineerib	II	KVT 30-60%	I	Vee sügavus valdavalt 0.5 m või enam	A
6.17	Naale laht	1150*a	A	MV ohtrus kõrge, MV domineerib	I	KVT < 30%, VST ≥ 30%	I	Vee sügavus valdavalt 0.5 m või enam	A
7.10	Navajärv	1150*b	C	MV puudub, VST katvus 1%	III	KVT > 60%	III	Muda paksus ≥ 0,5 m, vee sügavus < 0,3 m	C
7.24	Oogilaht	1150*d	C	Domineerivad tähk- vesikuusk ja kamm- penikeel	II	KVT 30-60%	II	Valdav vee sügavus 0,3-0,5 m	C
7.04	"Pammana"	1630*	–	–	–	–	–	–	–
6.31	Panga luht	1150*b	A	MV ohtrus kõrge, MV domineerib	I	KVT < 30%, VST ≥ 30%	II	Valdav vee sügavus 0,3-0,5 m	A
6.16	Pardikael	1150*b	A	MV ohtrus kõrge, MV domineerib	II	KVT 30-60%	III	Vee sügavus < 0,3 m	C
6.25	Purme abaja	1150*a	A	MV ohtrus kõrge, MV domineerib	I	KVT < 30%, VST ≥ 30%	I	Vee sügavus > 0,5 m, muda paksus ≤ 0,3 m	A
6.10	Põdragu järv	1150*b	A	MV ohtrus kõrge, MV domineerib	II	KVT 30-60%	II	Valdav vee sügavus 0,3-0,5 m	A
6.02	"Põdragu513"	0	–	–	–	–	–	–	–
6.03	"Põdragu514"	0	–	–	–	–	–	–	–
7.22	Põldealune laht	1150*a	A	MV ohtrus kõrge, MV domineerib	I	KVT < 30%, VST ≥ 30%	II	Vee sügavus > 0,5 m, muda paksus ≤ 0,3 m, vee läbipaistvus < 0,5 m	A
6.34	Riksu laht	1150*a	A	MV ohtrus kõrge, MV domineerib	I	KVT 30-50%, VST ≥ 70%	I	Vee sügavus valdavalt 0.5 m või enam	A
6.25	Ristissoo	1150*b	A	MV ohtrus kõrge, MV domineerib	III	KVT% > 60%	II	Valdav vee sügavus 0,3-0,5 m	C

6.30	Roobimaa järv	1150*b	A	MV ohtrus kõrge, MV domineerib	I	KVT < 30%, VST ≥ 30%	II	Valdav vee sügavus 0,3-0,5 m	A
6.26	"Roopa"	1630*	–	–	–	–	–	–	–
7.09	Ruusmetsa järv	1150*b	C	MV puudub, VST katvus ca 1%	II	KVT 30-60%, VST ≥ 70%	III	Muda paksus ≥ 0,5 m	C
7.13	Saana laht	1150*d	A	MV ohtrus kõrge, MV domineerib	I	KVT 30-50%, VST ≥ 70%	II	Valdav vee sügavus 0,3-0,5 m	A
7.14	Saastna laht	1150*a	A	MV ohtrus kõrge, MV domineerib	I	KVT < 30%, VST ≥ 30%	II	Valdav vee sügavus 0,3-0,5 m	A
6.15	Saka järv	1150*b	A	MV ohtrus kõrge, MV domineerib	II	KVT 30-60%	II	Valdav vee sügavus 0,3-0,5 m	A
6.04	"Saka792"	1150*b	A	MV ohtrus kõrge, MV domineerib	II	KVT ulatust eraldiseisva veekoguna pole võimalik määrata, loeti võrdseks tasemega II	III	Vee sügavus < 0,3 m	C
6.05	"Saka794"	1150*b	A	MV ohtrus kõrge, MV domineerib	II	KVT ulatust eraldiseisva veekoguna pole võimalik määrata, loeti võrdseks tasemega II	III	Vee sügavus < 0,3 m	C
7.16	Santse lõpp	1150*d	A	MV ohtrus kõrge, MV domineerib	I	KVT < 30%, VST ≥ 30%	II	Valdav vee sügavus 0,3-0,5 m	A
6.13	Sarapiku järv	1150*b	A	MV ohtrus kõrge, MV domineerib	I	KVT < 30%, VST ≥ 30%	II	Vee sügavus > 0,5 m, muda paksus ≤ 0,3 m, epifüütoni ohtrus 3	A
7.07	Suuremõisa laht	1150*a	A	MV ohtrus kõrge, MV domineerib	II	KVT 30-60%	III	Muda paksus ≥ 0,5 m	C

6.20	Suursilm	1150*a	B	MV ohtrus ≥ 3 , MV ei domineeri	II	KVT 30-60%	II	Valdav vee sügavus 0,3-0,5 m	B
6.24	Suur-Valmas	1150*d	A	MV ohtrus kõrge, MV domineerib	I	KVT < 30%, VST $\geq 30\%$	II	Valdav vee sügavus 0,3-0,5 m	A
7.02	"Sõrve"	1150*b	A	MV ohtrus kõrge, MV domineerib	I	KVT < 30%, VST $\geq 30\%$	III	Vee sügavus < 0,3 m	B
6.27	Süllalaht	0	–	–	–	–	–	–	–
6.12	Taugabe järv	1150*b	A	MV ohtrus kõrge, MV domineerib	II	KVT 30-60%	II	Valdav vee sügavus 0,3-0,5 m	A
6.09	Tõula järv	1150*b	A	MV ohtrus kõrge, MV domineerib	III	KVT > 60%	III	Epifüütoni ohtrus 4	C
6.23	Vahemeri	0	–	–	–	–	–	–	–
6.06	"Vilsandi143"	1150*a	B	MV ohtrus ≥ 3 , MV ei domineeri	II	KVT 30-60%	III	Vee sügavus tavapärasest kõrgem, eeldatavasti tavapärane vee sügavus < 0,3 m	C
6.22	"Vilsandi250"	0	–	–	–	–	–	–	–
7.15	"Väike väin"	0	–	–	–	–	–	–	–
7.19	Väike-Muraja lõpp	1150*d	A	MV ohtrus kõrge, MV domineerib	II	KVT 30-60%	II	Valdav vee sügavus 0,3-0,5 m	A
6.32	Väike-Roobimaa järv	1150*b	A	MV ohtrus kõrge, MV domineerib	II	KVT 30-60%	III	Vee sügavus < 0,3 m	C

Kokkuvõte

2025 aasta juunis ja juulis inventeeriti Saaremaal 61 tõenäoliselt rannikulõukaks (1150*) kvalifitseeruvat veekogu ja üks tavajärv (Kaarmise järv). Projekti käigus täpsustati ühtlasi elupaigatüübi 1150* määratlemise kriteeriume. Uuritud veekogudest 50 veekogu määratleti kas esmakordselt või jätkuvalt rannikulõukaks (1150*). Kahe nimetu veekogu (ptk 6.26 ja 7.4) määratlust ei muudetud (EELIS kaardikihil elupaigatüüp rannaniit (1630*)). Kaarmise järve elupaigatüübiks määrati vähe- kuni kesktoiteline mõõdukalt kareda veega järv (3130). Kaheksale veekogule ei omistatud ühtegi loodusdirektiivi elupaigatüüpi.

Rannikulõugaste looduskaitse seisundi hindamise esialgsed kriteeriumid loodi 2020. aastal piiratud andmehulga põhjal. Käesoleva projekti käigus lisandunud ulatuslik uus andmestik tõi esile varasemas hindamismetoodikas esinenud kitsaskohad ning vajaduse metoodika täiendamiseks. Käesolevas projektis viidi hindamine läbi täiendatud metoodika kohaselt.

Inventeeritud lõugaste (ühendatud veekogudena kokku 46) esinduslikkus oli eeskujulik (A) 30, hea (B) 12, oluline (C) 4 juhul. Lõugaste üldine looduskaitse väärtus oli väga kõrge (A) 20, kõrge (B) 11, keskmine (C) 15 juhul.

Inimtegevuse otsene mõju enamikule meie uuritud rannikulõugastest paistis olevat suhteliselt nõrk. Mitmed a- ja d-alltüübi lõukad kuuluvad rannakarjamaa koosseisu. Ehkki täheldati kaldaveetaimestikust toitumise jälgi, ei tuvastatud märkimisväärset negatiivset (sh mehhaanilist substraadi või põhjataimestiku kahjustamist) kariloomade poolt. Droonipiltidelt on näha ka masinatega roostiku niitmise jälgi. LK väärtuse hinnangud karjatamisest selgemalt mõjutatud lõugaste puhul, mida oli ligikaudu veerand uurituist, tulid erinevad, enamasti siiski A. Olemasoleva andmestiku põhjal on siin kirjeldatud inimõju mõõduka sageduse ja intensiivsuse korral noorematele, kiiresti roostuvaile lõugastele pigem positiivne ega kahjusta tunnusliikide.

Muu inimtegevuse jäljed registreeriti vaid Oogilahes. Viimase 10 aasta jooksul rajatud tehisk väike lahesopp, 2019 või 2020 on puhastatud ja laiendatud ühenduskraav merega, ning 2023 või 2024 on oluliselt süvendatud ühendusteed hoonest kraavini.

Minnes aga lõukast väljaspoole, võib kaldal toimuva, eeldatavasti tugevama karjatamise mõju olla troofsust tõstev. Sõnniku väetaval toimel asenduvad tõenäoselt esmalt madalakasvulised taimed. Tallamine ja masinatega ülesõitmine võib muuta mikroreljeefi. Kalda-elupaikades toimuvate muutuste põhjalikum käsitlemine pole antud töö ülesandeks ega ole selle autoritel ka piisavalt kompetentsi. Teema aga vajab tähelepanu, sest looduslikult madalmurusa taimekoosluse vähenemine lõugaste ääres paistab olevat üsna kiire protsess.

Lisad (esitatakse eraldi failidena)

Andmevorm

Suurtaimede liiginimekiri ja ohtrused

Kaitsealuste liikide registreerimata leiud

Lääne-Saaremaa inventuuri kaardikiht

Saaremaa inventuuri kaardikiht

Läbitud marsruutide logid

Rannikulõugaste elupaigatüübi inventeerimise juhend